

10de Aarg.

1879.

18de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af R. Thronsen.

15de November — 21de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

„For Hjemmet“,

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Rejsebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Kortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aft i Omflag to Gange om Maanedeu (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.50) om Aaret i Forud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: R. Thronsdien, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til at Vedkommende er paalidelig.

Denne Aargang kan faaes fra No. 13 (Begyndelsen af 18de Bind).

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

N. S. HASSEL,

DECORAH - - - - IOWA,

modtager Bestillinger paa **Altertavler** og andre **Bibelhistoriske Ojemalerier**. Reflekterende, som ikke har Anledning til at komme til Decorah og se mine Malerier, kunne paa Forlangende faa sig tilsendt Photographier af dem.

Theodor Strøm & Co.

Wholesale & Retail Handel med

SILD OG FISK.

Hjørnet af Washington og Main Sts.

DECORAH - - - IOWA.

Stort Udvalg, gode, friske Varer og billigt mulige Priser.

Norsk Fedfild, Hollandsk Fedfild, Labrador split og Labrador rund Sild, Salt Lax, Orret, Makrel og Hvidfild. Torsk, to Slags Klipfild, to Slags benløs Torsk. Røget Kal, Hellefhyndre, Lax og Sild. Ogsaa hermetisk nedlagt Fisk og Frugt og en Del gode Kolonialvarer, saasom Kaffe, Sukker o. s. v. Farm-produkter tages i Bytte. — Bedste Slags Norsk Medicintran.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

10de Aarg.

15de November 1879.

21de Hefte.

Fater Clemens.

(Fortælling efter Miss Kennedy).

(Fortsettelse).

Ottende Kapitel.

„Hvo som elsker Fader eller Moder højere end mig, han er mig ikke værd; og hvo som elsker Søn eller Datter højere end mig, han er mig ikke værd.“
Matth. 10, 37.

I den første Uge af deres Ophold i Carysford-Park vidste man at indrette det saaledes, at Mrs. Clarenham tilbragte en betydelig Del af Dagen i Sir Thomas's og hans Gemalindes og nogle ældre Gjæsters Selskab, medens de unge Mennesker overlodes til sig selv. Enhver Slags Fornøielse, som kan havees paa Landet, stod dem til Tjeneste, og Carysford's muntre Lune og Godmodighed gjorde ham ganske særdeles opfinderst til at udtænke mangfoldige Underholdninger for sine Gjæster; dog søgte han stedse i Alt det, han gjorde, at opdage, hvad Marie syntes bedst om, og just hos hende syntes Intet at ville lykkes ham. Alle hans andre unge Venner og Veninder gik med synlig Glæde ind paa hans Planer, selv Katharine Clarenham, og Munterhed og Glæde herskede stedse i hans Nærhed; men Marie, som ellers

pleiede at være Sjælen i alle saadanne Fornøielser, var nu alvorlig, adspredt og taktesfuld med Undtagelse af korte Mellemrum, da hun syntes at forglemme sit Rummer og ved sit muntre Sind gav alle de Andre nyt Liv. Undertiden lykkedes det hende at drage sine glade Selskabsjæstere ind i en alvorlig Samtale, som passede bedst til hendes egen Stemning. Saadanne Samtaler traadte efterhaanden ganske istedetfor de tidligere Fornøielser og muntre Samtaler, eller fulgte idetmindste stedse paa de glædere Timer; og paa begge de sidste Aftener i Ugen, da Lady Carysford indfandt sig hos de unge Mennesker, for at se, om ogsaa Alle vare muntre og glade, fandt hun dem sidende tæt ved hverandre i en alvorlig og aabenbar høist interessant Samtale.

„Hvorledes? ingen Musik? ingen Dands?“ raabte hun den første Aften, da hun traf dem saaledes. Herpaa blev Samtalen afbrudt, og Musik og Dands begyndte. Men den anden Aften erklærede Alle, at de foretrak denne rolige Underholdning for alle Fornøielser.

Lady Carysford var forbauset derved,

men ikke fornøiet. Marie havde aabenbar givet Anledning til denne alvorlige Maade at tilbringe Tiden paa. Alle havde forsamlet sig om hende, og Lady Carysford hørte hendes livlige Stemme, da hun traadte ind i Bærelset.

„Hvad i al Verden kunne I da have at tale med hverandre om, som kan være saa tiltrækkende for Eder Alle?“ spurgte Lady Carysford.

„De vil sikkert ikke finde det synderlig tiltrækkende“, sagde Katharine. „Marie ned sætter de hellige Dyder, ved hvilke Katholikerne haabe at erhverve sig den evige Salighed, og fremstiller dem i et latterligt Lys. Nu netop have vi maattet erklære, hvad vi kalde for de forræffeligste, elstbærdigste Egenskaber ved den menneskelige Karakter; og i hendes egen Skildring af saadanne Mønstre kan man virkelig ikke finde noget Spor af Hellighed.“

„Det vil sige, Katharine, at de Personer, som jeg har bestrevet, tilbringe ikke hele Timer med at fremsige Bønner, som de ikke forstaa, de gaa ikke med bare Fodder paa kolde Stene, leve ikke uden Næring i Skovene, som nogle af dem, hvis Legender du tror paa, indtil de bleve saa aandelige, at man saa dem fremsige deres Rosenkrands paa Rude i Luften. I alt dette ser jeg intet Andet end barnagtigt, eventyrligt Vaas.“

Alle de Unge lo, undtagen Katharine. „Efter den Prøve, som Marie nu har givet Dem, kan De gjøre Dem en Forestilling om vor Underholdning“, sagde Katharine med Harm.

„D, fj, fj!“ raabte Lady Carysford. „Kom De med mig en Stund, min Kjære“, sagde hun til Marie, „de Andre have endnu Tid til en munter Dands før Aftenandagten.“

„En munter Dands!“ tænkte Marie, „jeg gad vide, hvad man i Merton vilde

tænke om en saadan Forberedelse til Andagten!“ Det faldt hende dog strax ind, at Dormer ligesaa lidt vilde billige en saadan Forberedelse, som Montagues; og hun tænkte just over, hvorledes den sande Hjertets Religion har den samme Indsigt paa Alles Vandal, da hun fandt sig alene med Lady Carysford i hendes Saaflædningsværelse.

„Min kjære Marie“, sagde Lady Carysford med megen Omhed; „jeg har ikke før villet tale med Dem om denne Gjenstand, fordi jeg nødig vilde saare Dem; men, min Dyrebare, naar jeg tænker paa det inderlige Vaand, som skal forene os, og som allerede nu gjør Dem dyrebare for mig end næsten alle andre Mennesker paa Jorden, saa kan jeg ikke længere være tilbageholdende.“

„De ved“, sagde Marie, „at denne Forbindelse ikke kan finde Sted, naar De, i det Punkt, som De berører, ikke er tilfreds med mig.“

„Marie, mit Barn, min Datter, tal dog ikke saa, De vil knuse mit og Alles Hjerter. De har ladet Dem føre vild af Deres protestantiske Beslægtede; men De er for god, for forstandig, til længe at vedblive i deres Bilsfarelse. Nu, min Kjære, vil jeg vise Dem Noget, som De absolut maa læse.“

„Jeg vil med den største Opmærksomhed læse Alt, hvad De anbefaler mig, min kjære Lady Carysford!“

„Nu, De ligner igjen Dem selv, min egen kjære Pige! Her er det, som jeg ønsker, De skal læse“, svarede Lady Carysford, idet hun drog en stor Brevtaske op af sit store Lomme og blandt mange Papirer og Breve udføgte og fremtog et sjønt Skævet, rigt forgyldt og forziret Blad. „Det er et Brev fra Hertugininden af York“, sagde hun, „som er omhyggelig blev opdragen i den engelske Kirkes Tro af protestantiske Lærere.“

„Min kjære Lady Carysford, jeg har allerede læst det hundrede Gange.“

„Virkelig?“

„Ja, og De maa ikke tage det ilde op, naar jeg siger Dem, at jeg holder det for meget daarligt.“

„For daarligt?“

„I høieste Grad daarligt. Hun angiver end ikke en eneste Grund for sin Religionsforandring, der kan være slydestgjørende for noget fornuftigt sandhedsjagende Menneske. Hun siger, at hun kunde ikke finde nogen anden Grund til, at Protestanterne i England skilte sig fra den romerske Kirke, end fordi Henrif forkastede Paven's Autoritet, da denne ikke vilde tillade ham at skille sig fra en Kone for at gifte sig med en anden. Nu, min kjære Fru Carysford! Det er denne Slags Uforstand, hvormed vi Katholiker fødes, og som giver os i Protestanternes Dine et saa uvidende, saa trælleagtigt, af vore Præster afhængigt, saa barnagtigt latterligt Udseende. De spørge os, medens de ikke kunne bære sig for at le ad vor daarlige Lettroenhed, hvad der bevægede saa mange Protestanter nogle Aar senere hen, under den fromme katholiske Dronning, som vi kalde hende, eller meget mere, som Protestanterne mere passende betegne hende, den blodige Maries Regjering, til hellere at lade sig brænde end at vende tilbage i „Kirkens“ Skjød. Hendrif den Ottende benyttede Tiden, da Reformationens Rys var blevet for mægtig for den romerske Kirke. Da lykkedes det ham at stille sin despotiske Magt imod den. Men hvad Religionen angaar, saa passede vor bedst for ham, og han erklærede sig lige til sin Død for et Lem af vor Kirke. Protestanterne holde ham derfor ogsaa for en ugudelig halv vanvittig Tyran. Derfor den engelske Kirkes Biskoper, som Hertugininden af York skal have spurgt

om Raad, virkelig tro det, som hun fortæller om dem, saa vil ethvert kun nogenlunde undervist protestantisk Barn kunne sige Dem, at de aldeles ikke vare Protestanter. De maa anføre bedre Bevis for vor Kirke, min kjære Lady Carysford, ellers frygter jeg, at jeg maa antage, at det staaar slet til med dens Sag, naar man sammenligner den med den Kirke, som kun heraabes sig paa Bibelen og opfordrer Enhver til at prøve Sandheden efter Guds eget Ord og at forske i dette Ord, som efter skulde Statte, og ikke antage nogen Lærdom, som Mennesker komme med, naar det ikke tydelig kan paapeges, at den staaar skrevet der.“

„Men, kjære Marie, vor Kirke forlanger jo ikke, at man skal tro Noget, som ikke staaar i Bibelen.“

„Min bedste Frue! den forlanger af os, at vi skulle tro en Mængde Ting, som ikke staaar i Bibelen. Befaler den os ikke, at vi skulle antage som Troesartikler, der ere nødvendige til Salighed, for det Første: Alt hvad der staaar klart og tydeligt i Bibelen; for det Andet: Alle de almindelige Conciliers Bestemmelser angaaende de Punkter, „der ikke er tilstrækkelig forklarede i Bibelen;“ for det Tredie: Apostoliske Traditioner, der hidrøre fra Kristus og hans Apostler, (og vi vide Alle, hvor let det er at anvende denne Tude paa mange Ting); for det Fjerde: Kirkens Skikke og Ceremonier, som tjene til at befæste dens Lære.“

„Kjære Barn, jeg maa overlade til Fader Adrian at tale med Dem om disse Materier. De er bleven hildet af store Bildfarelser. Dog, nu maa jeg igjen gaa tilbage til Deres Moder. De har virkelig ladet ganske overordentlige Ideer opkomme i Deres lille Hoved. Men kom De med mig, jeg maa høre, hvilke Efterretninger min Mand har faaet om vor Sag, forat jeg kan være istand til at

fortælle Deres Moder Noget derom. Han forlod os nylig, for at modtage et Brev fra en Expressse, som ikke vilde levere det til nogen Anden end ham selv. Jeg var just i Begreb med at opføge min Mand, da jeg saa ind til Eder, og forglemte alt Andet, da jeg hørte, hvad I underholdt Eder med."

Sir Thomas var endnu i det Bærelse, hvor han havde modtaget Expressen, og saa alvorlig og utilfreds ud.

"Hvad er da forefaldet, min Kjære?" spurgte Lady Carysford.

"Slemme Efterretninger, meget slemme Efterretninger. Vore Venner ere blevne tvungne til at nedlægge Vaabnene, og ere tagne til Fange som Oprørere. For denne Gang er det forbi med vor Sag i England. Den arme Derwentwater er Fange og har Lidet at haabe."

"Hvorledes, Sir!" raabte Marie, "vil han blive henrettet som Høiforræder?"

"Jeg frygter, — jeg frygter, kun altfor snart. Man vil statuere et Exempel paa ham. Der er, frygter jeg, aldeles intet Haab om, at man vil benaade ham."

Marie vred Hænderne. "Og min Broder, som vist er paa Tilbagereisen til England! Det bliver maaste bekjendt, at han overbragte Depescher fra Lord Derwentwater!"

"Vi maa søge at forhindre hans Tilbagereise under denne Strikis", sagde Sir Thomas bekymret, "jeg maa tale med Pater Adrian om denne Sag."

I dette Øieblik traadte denne ind i Bærelset.

"Jungen alvorlige Miner, ingen Sammenløben og Hviſken, som om der var hændt en Ulykke; ingen Mistanke maa opvækkes!" sagde han hurtigt. "Nu tør man ikke tro noget Die eller Dre blandt Tjenestefolkene. Saa De de unge Mennesker til at dansfe, Miſs Clarenham!"

Lad munter Musik lyde! Derpaa ville vi Alle, som sædvanlig, forsamle os i Kapellet."

"Men sig mig først, Fader, om min Broder nu er paa Hjemreisen? Kan ingen Mistanke falde paa ham?"

"Deres Hr. Broder, min kjære Miſs, er i Rom."

"I Rom? Naar reiste han did, Fader? hvorfor er min Moder ikke bleven underrettet herom?"

"Han har begivet sig derhen i et hemmeligt Ørinde. Jeg skal en anden Gang meddele Dem Alt, hvad der angaar denne Sag. De seer, hvor naadig Gud har søiet det, da vi tænkte paa at sende ham derhen. Jeg vil endnu i Aften skrive, at man skal opsætte hans Tilbagereise."

Marie saa forskende paa Varenne, men det var hende ikke muligt at læse noget paa hans Ansigt. Hun følte sig dog nogenlunde beroliget, da hun hørte, at Joseph idetmindste for det Første var i Sikkerhed, og gik tilbage til sine unge Veninder. Hun meddelte dem med saa Ørd sit Ørinde, hvorpaa snart Lyden af Munterhed og Glæde lod sig høre, medens de unge Dandsere tilhviſkede hverandre ængstelige Formodninger. Men snart hørtes Klokken, der kaldte dem til Aftenandagien.

Et Blik paa hendes Moders blege Ansigt viste Marie, at en ny Omstændighed maatte have givet hende Aarsag til Uro og Bekymring. Varenne frem sagde selv Bønnerne, med hvilke han vidste at blive færdig i Galopparten af den Tid, som andre Præster brugte, uden at det dog syntes, som om han talde hurtigere end de.

Da Gudstjenesten var tilende, samlede hele Selskabet, med Undtagelse af Mrs. Clarenham, ved Aftensmaaltidet. Denne var ude af Stand til længere at vise sig udvortes rolig og fattet og drog

fig derfor tilbage til sit Børelse. Marie kom snart til hende, og kort efter ogsaa Barenne, som bad om en kort Samtale med hende. Hans Blev strax indladt og sthyndte sig, som han sagde, med at give hende Bestaffenheden af det Grinde, hvori hendes Søn blev sendt til Rom. Hun hørte paa ham med stille Hengivelse. Grindet angif Anliggender, som han sagde, vare af megen Betydning for de engelske Katholiker. Hun forstod imidlertid ikke Grindets Gjenstand, endstjønt han forsikrede, at han havde forklaret hende den. Hun svarede, at hvis Kirkenes Vel herved blev befordret, saa kunde hun Intet have at indvende derimod, og hun takkede Gud for hans naadige Styrrelse, at Joseph ibetmindste var i Sikkerhed, hvad hun end selv maatte lide ved hans Fraværelse.

Under denne Samtale iagttog Marie med den største Opmærksomhed Udtrykket i Barennes Ansigt, og bemærkede, eller troede at bemærke, at hans Tanker undertiden vare langt borte, medens han henvendte nogle fromtlydende Talemaader og uforstaaelige Ord til hendes Moder. I denne Formodning blev hun snart bestyrket; thi efter at Barenne allerede var staaet op forat forlade dem, sagde han, idet han lod, som om noget pludselig faldt ham ind: „D, jeg vidste nok, at jeg havde glemt Noget! men saadanne Ting høre saa lidet til mine Embedspligter. For nogle Dage siden, naadige Fru, har man skrevet mig til fra Rom, at under vore Anliggendes nuværende Stilling maatte man gribe ethvert Middel til at forene de Familier, der endnu ere den gamle Tro hengivne, med de nyeste Vaand. Blandt andre Instruktationer til Befordring af denne faderlige Plan, er jeg bleven underrettet om, at hans Hellighed, da General Clarenham ved sit Testamente har bemynd-

iget ham dertil, har meddelt Dispensation for den Klausul deri, efter hvilken det bliver gjort til en Betingelse, at Miss Clarenham skal være myndig, før begge Familier kunne forbinde sig med hinanden, og det er derfor hans Villie, at denne Forbindelse strax skal gaa for sig uden videre Opsættelse. Jeg har meddelt Dem dette i Deres Datters Nærværelse, naadige Fru, fordi jeg ved, at Testamentet indeholder nogle Bestemmelser, ifølge hvilke hun maasse vil holde det for nødvendigt at tale med mig, paa det at jeg kan overbevise mig om, at hun er villig til at opfylde dem.“

„Skal jeg da berøves alle mine Børn!“ raabte Mrs. Clarenham i den dybeste Bedrøvelses Tone. „Dog“, tilsvarede hun, „din Villie ste, o Gud!“

„Det er ikke Guds Villie, min dyrebare, gode Moder!“ raabte Marie. „Gud har befalet mig at elske og ære dig, ikke at forlade dig i Kummer og Bedrøvelse; og ingen Hæve skal tvinge mig til at handle tværtimod Guds tydelige Bud og mit Hjertes naturlige Følelser.“

„Min kjære, unge Miss“, sagde Barenne beroligende, „jeg er overbevist om, at Sir Thomas Carnsforde's Familie vil søge at opfylde alle Deres Ønsker. Hvilket Arrangement end Mrs. Clarenham behager at foreslaa —“

„Nei, nei, Fader“, afbrød Mrs. Clarenham ham, „jeg foreslaar Intet. Hvorfor skulde jeg tage det eneste Barm fra Forældrene? Det vil jeg aldrig gjøre. Gud ser, at mit Hjerte henger formeget ved disse jordiske Betsignelser, derfor vil han vænne mig fra dem. Skal jeg ikke i Ydmyghed underkaste mig hans Villie?“

Marie stod op, hævde sine Dine med et Udtryk af ærefrygtfuld Andagt mod Himmelen, taug nogle Diebliske og sagde derpaa i en høitidelig rolig Tone: „Hør mig, Fader! Jeg erklærer Dem uden

Omsvøb, at jeg i min nuværende Sindsstemning ikke kan opfylde min Onkels Ønske. Jeg kan ikke aflægge den Beskjendelse, at jeg er fast overbevist om Sandheden af den katholske Kirkes Lærdomme; jeg kan ikke love, at jeg vil blive i dens Skjød; dens Tro synes mig ikke at stemme overens med Bibelen, og jeg er villig til at opgive mine Fordringer paa Arden efter min Onkel. Dette giver jeg Slip paa uden den mindste Sorg; men dette kan jeg rigtignok ikke sige om Alt, hvad jeg maa opgive. Jeg er kun slet forberedt paa en Forandring i deres Sindelag, som hidtil har elsket og agtet mig og grundet Forhaabninger paa mig. Dog vil jeg ogsaa taale denne, ja enhver Forandring, selv Døden, hellere end at opgive Bibelen."

Barrenne syntes at blive skam af Forbauselse.

"Marie, mit Barn, hvad mener du?" raabte Mrs. Clarenham, der neppe kunde tro, at hun havde hørt ret.

"Jeg vil blive hos dig min kjæreste—kjæreste Moder, jeg vil hengive mig ganske til dig, og vise dig, hvad Bibelen lærer dem, som enfoldig adlyde dens Bud. Katharine maa besidde den mig tiltænkte Formue. Jeg vil blive hos dig."

"Det maa ikke saa være, mit gode, dyrebare Barn! Lad De os alene, Pater Adrian. Tilgiv os! Vi ere bøde af Ulykken."

Barrenne buffede og gif taus ud af Værelset. Marie forlod efter en alvorlig Samtale i to Timer sin Moder; denne var vel endnu ikke udsonet med Forandringerne i Datterens Anstuelser, men dog dybt rørt over den hjertelige Gudsfrøgt, som Marie nu for første Gang havde udtrykt med Ord i hendes Nærvarelse, og trøstet ved hendes Kjærlighed og ved det Haab, at hun idetmindste ikke for det Første maatte skilles fra hende.

Niende Kapitel.

„Hvad hjalp det et Menneſte, om han vandt den hele Verden, men tog Skade paa ſin Sjæl.“
Matt. 16, 26.

Marie havde næste Morgen ikke Mod til at spise Frokost med Familien. Men da det var bekiendt, at Mrs. Clarenham, selv i sit eget Hus, helst tilbragte Morgenene alene, saa havde hun ingen Undskyldning for sin Bortbliven. Efterat hun flere Gange havde forladt Værelset, og gaaet nogle Strid henimod Frokostværelset, men stedse igjen var vendt tilbage, fordi Modet forlod hende, besluttede hun endelig at gaa til sin Søsters Værelse og bede denne undskyldte hendes Udeblivelse.

Katharine havde siden hendes Ankomst til Carysford-Park vejelvis tilbragt sin Tid med Andagtsøvelser og selskabelige Fornøielser. Siden Dormer var bleven hendes aandelige Leder, havde hun mindre udmærket sig som en Helgen. Han havde givet hende aandelige Raad, som vare ganske forskjellige fra dem, hun pleiede at faa af sin Skriftefader i Udlandet eller af Pater Elliston. Han havde ikke agtet paa hendes sværmeriske Sindsretning, der var bleven befordret under hendes Ophold i Klosteret, eller paa hendes Drømme, som den gamle Elliston ikke gav sig den Nøie at høre paa, men søgte at drage hende bort derfra. Han havde talt med hende om Selvophøielſens Farer, om Nødvendigheden af Selverkjendelse og om den stedse dermed forbundne Hjertets Ydmyghed, og opfordret hende til at betragte Jesu Karakter som det eneste fuldkomne Monſter paa Helſighed. Enhver Bod, som han paa lagde hende, havde det Niemed at forjage hos hende Ønſtet om at opnaa et viſt Slags Helſighed, medens hendes forrige aandelige Leder havde beſtyrket hende i hendes

Stræben derefter. Paa denne Maade var det lykkeses Dormer at forringe Katharines høie Mening om sig selv; men han havde ikke lært hende at bede Gud om det nye Hjerte, som alene elsker de aandelige Ting. Dette blev, efter hans Kirkes Lære, allerede givet i Daaben, og han formanede hende kun til at gjøre Brug af en Kraft, som den arme Katharine ikke besad. Jo mere den jordiske Udmærkelse, efter hvilken hun stræbte, og de Midler, ved hvilke hun haabede at opnaa denne, tabte sit Værd og sin Betydning i hendes egne Dine, desto mindre tiltrækkende blev Religionen for hende, og Jagttagelsen af de Døvelser, som hun havde paalagt sig, syntes med hver Dag at blive hende byrdefuldere. Denne Morgen fandt Marie, at Katharine, omendstjont det ikke var tidlig paa Dagen, endnu havde en halv Rosenkrands at fremsige. Det syntes at fortryde hende, at Marie havde bemærket hendes Mangel paa Jver. Denne stillede sig med bortvendt Ansigt ved et Vindu, indtil hendes Søster havde fremsagt de øvrige Bønner, af hvilke hun ikke forstod et Ord.

„Nu Marie“, sagde Katharine stødt, „hvilken Omstændighed kan jeg takke for dette Besøg?“

„Er det ikke Frokosttid, Katharine?“

„Og om saa var, saa pleier du dog ikke ellers at behøve min Bistand for at kunne naa Frokostværelset.“

„Nei, jeg er kommet, forat bede dig gjøre Undskyldning for, at jeg ikke kommer til Frokosten.“

„Er du da upasselig, kjære Marie?“, spurgte Katharine, der strax blev venligere stemt og bevæget til Deltagelse.

Ikke legemlig, kjære Katharine. Dog jeg kan i dette Dieblis ikke nærmere forklare mig for dig, og det er heller ikke noget Nyt for dig. God Morgen!“ Hun kysjede Katharine og forlod hende.

Marie blev endnu en Tidlang paa sit Værelse, og søgte at forjage sin Tungsindighed, men kun med lidet Held. Derpaa begav hun sig til sin Moder.

Herhen kom ogsaa snart Katharine, som søgte hende. „Du maa komme, Marie, du har selv foreslaaet Vandturen for idag. Alle spørge efter dig uden Eduard, han vil jo stedsse, at man skal lade dig have din egen Willie.“

„Gaa dog, kjære Barn“, sagde Mrs. Clarenham, „du maa igjen begive dig til dine Veninder.“

„Sagde Lady Carysford Noget, da jeg ikke kom til Frokosten?“ spurgte Marie.

„Jeg ved ikke, hvad der feiler Lady Carysford“, svarede Katharine. „Du ved, Sir Thomas pleier at sige, at Intet kan bevæge hende til at interessere sig for de offentlige Anliggender, og omendstjont det ikke er os bekjendt, at nogenstomhelst anden sørgelig Omstændighed har tildraget sig, saa ser hun dog ud, som om hun havde grædt hele Natten. Da hun hørte, at du ikke befandt dig saa vel, at du kunde komme og spise Frokost, traadte Taarerne hende igjen i Dinene, og hun stod op og sagde, hun vilde gaa til dig. Men Sir Thomas holdt hende tilbage, og sagde i en streng Tone: „Nei, min Kære!“ hvorpaa hun strax satte sig igjen; men jeg mærkede siden, at hun sendte dig det Bedste af det, som stod paa Bordet.“

„Den kjære Lady Carysford!“ sagde Marie, idet hun forgjæves bestræbte sig for at tilbageholde sine Taarer. Hun gjorde sig imidlertid færdig, og gik med Katharine til sine unge Veninder.

Alle modtog hende med megen Venlighed og deltagende Spørgsmaal om, hvorledes hun befandt sig, kun ikke den unge Carysford. Denne tiltalte hende koldt og flygtigt, og wiebliffelig faldt det ham ind, at han af en vis Aarsag

maatte begive sig til Baaden, som vendte dem ved Sænen. Han vendte heller ikke tilbage for at byde Marie Armen, hvilket hidtil ved lignende Leiligheder var blevet anseet af Alle som noget, der saldt af sig selv. En anden Herre hjalp hende i Baaden, og Carysford paatog sig at styre, aabenbart i den Hensigt at se hende. En anden Baad med et Musikkor var i nogen Afstand. Luften var mild og vederføgende, neppe et Pust gik over den speilglatte Sæ, og Egnen rundt om saa usædvanlig nydig og prægtig ud. Marie betragtede den med en Følelse af dyb Bedrøvelse og lærte i dette Dieblit nogenlunde at kjende den Smerte, som beskrives ved det Udtryk at „forsage Alt.“ Hendes unge Veninder udtrykte hvert Dieblit ved levende Udraab deres Glæde og Beundring, medens Musikken, der i Afstand tonede nydigere og mildere, endmere forøgede hendes Tungstundighed. Endelig tiltalede en af hendes unge Veninder hende:

„De er jo saa stille, Miss Clarenham. Kan man saaledes vænne sig til en Egn, at man bliver ligegyldig mod dens Skjønheder?“

„D nei“, svarede Marie, idet hun ubevidst talte i en tungstundig Tone, „dette er ikke den Virkning, som et saadant Syn frembringer. Hvor end min Lod falder, saa vil jeg dog visseelig stedse holde denne Egn for en af de skønneste og behageligste paa Jorden, og beundre andre kun i samme Grad, som de ligne denne.“

„Haggerston! Ferningham! hvor længe ville I da lade mig sidde her ved Roret, uden at tilhyde mig Ederes Hjælp?“ sagde den unge Carysford i sin sædvanlige muntre Tone. Han saa paa Ferningham, der sad ved Siden af Marie, og hans Blik mødte hendes, hvorpaa han strax saa bort; men hun bemærkede, at den Kulde, med hvilken

han før havde seet paa hende, var vejet for sømmere Følelser. Hun var sig den Magt bevidst, som hun besad over ham, og Laarerne traadte hende i Sinene, da han indtog Ferninghams Plads ved hendes Side. Han syntes at have bemærket dette, thi han tiltalte hende ikke, men ved sin Opmærksomhed, sine Blikke og sin hele Opførsel syntes han at bede hende om Tilgivelse, og hun følte dybt, at hvor smerteligt det end kan være at skilles for stedse fra en elsket, nydig Egn, er dog dette Intet i Sammenligning med Sønderrivelsen af de Baand, med hvilke Hjertener ere sammenknyttede med hinanden. Hidtil havde hun ikke vidst, at hun nærede sømme Følelser for Carysford; men et eneste flygtigt Blik i Fremtiden overbeviste hende om, at hun enten maatte unddrage ham sin Kjærlighed eller opgive det, som hun ikke mere formaaede at opgive, nemlig den Erkjendelse af Sandheden, som gjorde det umuligt for hende at tro paa mange af hans Kirkes Lærdomme. Tanker af denne Art blandede sig hos hende med Alt, hvad der foregik i den Tid, Selskabet tilbragte paa Sænen. Da de landede, var Carysford som sædvanlig ved hendes Side, og bød hende sin Arm. Hun tog den, men følte sig forlegen, og de gik tause videre. Da de endelig kom til en Sti, der førte til den Blomsterhave, fra hvilken man kunde komme ind i hendes Moders Værelser, drog Marie sin Arm tilbage og sagde, at hun vilde afforte Veien og derfor valgte denne Fodsti.

„Vi ville dog se Dem ved Middagsbordet?“ sagde Carysford, paa hvem man kunde se, at han uglemne forlod hende.

„Ja sikkert.“

Han gik endnu nogle Skridt videre for at aabne en liden Port for hende, der

laa paa hendes Bei; men da han saa sin Moder komme, forlod han Marie.

Da Lady Carysford nærmede sig, betragtede Marie hende ængstelig, forat læse i hendes Ansigt, hvilken Modtagelse hun havde at vente. Lady Carysford syntes at være fordybet i Tanker, hvilket ellers ikke pleiede at være Tilfældet med hende, og bemærkede ikke Marie, førend denne var kommet næsten lige hen til hende. Da søgte hun at antage en ligegyldig Mine og sagde: „Jeg har netop været hos Deres Fru Moder, Miss Clarenham, og hun siger, at hun har besluttet at forlade os i Aften.“

„Saa snart?“ sagde Marie, og hendes Dine fylldes med Taarer.

Lady Carysford blev strax venligere. „Gjør det Dem da ondt, at De maa forlade os?“

„Jeg ønsker, Lady Carysford, at intet Lem af Deres Familie maa føle kun Halvdelen af den Smerte, som jeg nu føler“, svarede Marie, idet hun brast i Graad, og vilde gaa videre.

Lady Carysford greb hendes Haand og sagde: „Hvad skal alt dette betyde, min kjære Marie? De behøver kun at sige, at De endnu vil være det for os, som De pleiede at være. De behøver kun at erklære, at De vil frasige Dem Deres Fætter, og igjen vende tilbage til os. Vi ville ikke mere tænke paa denne korte Misforstaaelse, og Alt skal igjen være, som det før var. Forlad os ikke, gjensig ikke Deres Fætter. De føler, De faa ikke føle det for ham, som De snart vil føle for Eduard.“

„Hvad i al Verden mener De da, min kjære Lady Carysford?“ afbrød Marie hende. „De tager ganske feil. Hvad —“

„Kjære Barn, jeg vil ikke tale mere derom. Jeg vil nødig bedrøve Dem. D, maatte vi aldrig mere tænke derpaa!“

„Hvorpaa da, Lady Carysford? Jeg maa virkelig bede Dem sige mig, hvad De egentlig mener. Jeg er overbevist om, at De er kommet ind i en besynderlig Bilsfarelse.“

„Nei, nei, min Kjære! Hold mig ikke for saa blind, at jeg ikke skal se, hvad der er saa tydeligt, og som saa naturlig kunde tilbrage sig. Deres Fætter, Ernst Montague, er en smuk ung Mand, og bliver agtet høit af Enhver. Fører man ikke alle Fremmede, som komme til denne Egn, til Landsbyen Merton, hvor saamegen Flid herfter, hvor der er saa fortreffelige Skoler, hvor man ikke ser en eneste Tigger i hele Landsbyen, medens Hallern og vore Landsbyer ere fulde af dem. Der er ingen Lediggjænger, der er saa stjerne Marker og Haver, osv. og Alt dette er bragt til denne Fuldkommenhed af Familien Montague og deres Capellan, men i Særdeleshed af den unge Montague. D, det var meget naturligt, at Deres ungdommelige Gemt blev vundet ved alt dette, især da De var bekendt med den indtagende, forstandige unge Mand; men Eduard vil sikkert ogsaa i denne Henseende gjøre Alt, hvad De ønsker.“

„Min kjære Lady Carysford“, afbrød Marie hende, „jeg beder Dem at høre mig. Min Fætter Ernst har ikke mere Del i det, som jeg igaar Aftes erklærede Pater Adrian, end hans Søster. Begge have foranlediget mig til at læse i Bibelen; men jeg nærer ikke nogen Følelse for Ernst, som jeg havde nødig at undertrykke, hvis jeg var Deres Datter, og han har aldrig givet mig den mindste Anledning til at antage, at han betragter mig anderledes end enhver Anden betragter mig, nemlig som Deres tilkommende Datter.“

Marie talede med Eftertryk og Høitidelighed, og Lady Carysford hørte paa

hende med Forundring. „Maa da, kjæreste Marie, hvad betyder da alt dette? hvorover ere vi da nienige? De tager Del i vore Bedetimer i Kapellet, hører Messe, spiser ikke Kjød paa Fastedagene. Hverken min Mand eller jeg vil have noget imod, at De omgaaes Deres elstværdige unge Slægtninge, eller læser en protestantisk Bog. Hvad mere kan De ønske?“

„De ved, min bedste Lady Carnsford, at jeg kun da kan komme i Besiddelse af min Onkels Formue, naar jeg bestemmer at erklære mig som et Medlem af den katolske Kirke. Nu tager jeg vel Del i Bedetimerne i Kapellet, men medens Pater Adrian eller Pater Klemens fremfører Noget, som jeg ikke forstaar, søger jeg at bede af Hjertet til Gud, thi Gud ser paa Hjertet. Jeg hører vel Messe, thi omendstjont jeg begynder at blive tvivlsraadig ogsaa om dette Punkt, saa er jeg dog heri mere en Katholik end en Protestant; jeg spiser rigtignok ikke Kjød paa Fastedagene, fordi jeg synes det er ligegyldigt, enten jeg gjør det eller ikke, og fordi jeg gjerne i en saa ubetydelig Sag vil rette mig efter mine Omgivelser; men jeg tror ikke paa den romerske Kirkes Ufeilbarhed; tværtimod, jeg begynder at tro, at den er den mest fordervede af alle kristelige Kirker.“

„Hvor underligt De taler kjære Marie! af alle kristelige Kirker! Der kan dog vist kun gives en sand kristelig Kirke.“

„Nu saa vil jeg sige: af alle de Kirker, som bekjende sig til Kristendommen. Men De erindrer vist, at Kristus selv tiltaler de syv Kirker i Asien som kristelige Kirker, bebrejder og truer dem formedelst den Fordærvelse, i hvilken de vare sunkne, men dog taler med dem saaledes, som om der befandt sig sande Kristne i dem. Dette er forhaabentlig endnu Tilfældet med de kristelige Kirker i vor Tid; men

jeg kan ikke tage Del i nogen af disse Kirkers Synder, efterat jeg har erkjendt, at disse Synder ere Synder. Bibelen har heri været min Rettefnor, og maa være min Fører i alle Ting, og jeg kan ikke give Slip paa at læse den selv.“

„Holdt, holdt min Bedste! det gaar ikke an.“

„Derfor kan jeg heller ikke erklære, at jeg er Katholik.“

Lady Carnsford saa meget bedrøvet ud. „Pater Adrian har fast besluttet at ile med denne Sag“, sagde hun, „og min Mand lader sig saa meget lede af ham! Begge have trængt haardt ind paa den arme Edoard og foreslaaet ham Deres Søster Katharine, da Formuen tilfalder hende, hvis De træder ud af Kirken; men han har erklæret, at hvis man endnu en eneste Gang gjør ham saadant Forslag, saa vil han oieblikkelig reise til Udlandet. Han siger, at han kun kan elske Dem; han spørger ikke efter nogen Formue, og De tan, hvis De vil, gjerne blive Protestant. Han har hverken forlovet sig med Deres Religion eller Deres Formue, men med Dem selv; om De ogsaa troede, at De burde bryde Deres Løfte, saa troede han dog at være bunden ved sit, og saalænge De er ugift, skal ingen Magt paa Jorden saa ham til at forandre sit Sind; men hvis De giftede Dem med en Anden, saa vilde han aldrig mere kunne føle sig lykkelig. Kort, den statskælske Gut var igaar Aftes i høi Grad skinnshy paa den unge Montague; engang vilde han jage ham en Kugle gjennem hans protestantiske Hoved, en anden Gang vilde han ikke krumme et Haar paa det, hvis det gjorde Dem ondt. Hans Fader var vred paa ham, og Pater Adrian behandlede ham med Foragt. O, det var et stræffeligt Optrin! Min Mand raabte, at en protestantisk Pige skulde aldrig blive hans Datter. Hvad skulle vi nu gjøre, min kjære Marie?“

Marie tænkte efter nogle Dieblit, og sagde derpaa: Edvard har Ret: vi ere forlovede, og jeg indser, at jeg ikke bør bryde mit Løfte; jeg ønsker heller ikke at bryde det. Jeg kan ikke sige mere. Men forsikre ham dog —"

„Der kommer han“, sagde Lady Carysford. Edvard havde i nogen Frastand ventet paa sin Moder; hun gav ham nu et Bink at komme nærmere, gif ham imøde, og sagde sagte til ham: Hvad Ernst Montague angaar, saa have vi taget feil; han er Marie ligegyldig, det har hun selv sagt mig. Hun ønsker ikke at bryde det Løfte, hun har givet dig, men hun kan ikke bekjende sig til den romerske Kirke."

„Det kan jeg virkelig ikke, kjære Edvard, thi jeg er ingen Katholik“, sagde Marie, der havde hørt Lady Carysfords sidste Ord.

Glæden lyste ud af den unge Carysfords Dine, da han i en halv bebreidende Tone sagde: „og kan De være saa uædel og forlade vor Sag i dette Dieblit, da Tallet paa dens Benner er saa lidet, og da Alt synes at forene sig imod den? Var Kirken i sin forrige blomstrende Tilstand, saa kunde vi handle efter eget Lykke.“

„Var den i sin forrige blomstrende Tilstand, saa vilde jeg blive brændt“, svarede Marie smilende.

Det var bleven en Bane hos Marie, at hun besvarede de Gentydninger, som den unge Carysford bestandig gjorde til deres særegne Stilling, med spøgefuldt Bid, og i hendes Ansigt viste sig ogsaa nu for et Dieblit et Udtryk af Livlighed.

„Nu glæder det mig, at I begge igjen finde Behag i hinanden“, sagde Lady Carysford. „Rad nu ikke, Marie, det tungsinde Ansigt igjen komme tilbage; thi De er, næst Edvard, mit Livs Lyk,

mit sande Solstin. Lov mig, mit kjære Barn, min Datter, at De vil opgibe disse nye Grillen, og lad os Alle være lykkelige igjen! O nei, der kommer Skyen igjen! Nu, saa ville vi ikke videre tale derom. Vi ville vente —"

„Ja vi ville vente“, afbrød Marie hende, „jeg kan intet videre sige.“

„Jo, Marie, De kan sige, at De ikke vil forlade en synkende Sag“, sagde Edvard.

„Naar det er en slet Sag, Edvard, hvorfor skal den da ikke synke?“

„Men er dette den rette Tid til at gjøre en saadan Opdagelse?“

„Mener De Stuarternes Sag eller den romerske Kirkes?“

„Begges.“

„Jeg forlader ikke Stuarterne; jeg ønsker dem Lykke, idetmindste pleiede jeg at gjøre dette. Jeg har ikke tænkt syn- derlig over denne Sag, Edvard, naar Sjælens Salighed staar paa Spil.“

„Men Protestanterne selv mene, at Medlemmerne af vor Kirke kunne blive salige.“

„Ganske vist; de nemlig, som midt under sine Vildfarelser grunde sit Haab paa de evangeliske Sandheder, som den dog endnu lærer, de, i hvis Magt det endnu ikke har staaet at lære at kjende sine Vildfarelser som saadanne; men ikke de, som ere blevene bekjendte med Bibelen, og dog lade sig lede af Grundsetninger, der staa i Modsigelse med den.“

„Men kjære Marie, jeg kan ikke beslutte mig til at lade vore Benner i Stikken i en saadan en Tid, om jeg saa derved paadrog mig noksaa stor en Ulykke. Jeg vil ikke handle efter eget Lykke, jeg vil heller ikke høre mere paa Dem; men De skal i alle Ting have Deres fri Billie.“

„Nei, Edvard, vi have ikke Ret til at træffe en saadan Overenskomst. Vi

begge have Forældre. Deres Moder har forladt os" (hun var gaaet bort), „men hun sagde mig, at Sir Thomas havde forskrevet, at han aldrig vilde tillade, at en protestantisk Svigerdatter kom i hans Hus."

„Saadan en Beslutning kan min Fader ikke fatte; jeg forlader Hjemmet, indtil han forandrer sit Sind."

„O Edvard, hvor urigtigt det vilde være!"

„Hvorfor det? Har han Ret til at gøre mig uløffelig, og kun at tænke paa, hvad der behager ham? Jeg sad vist ikke saa uvirksom her, medens alle vore Venner ere under Vaaben, hvis han ikke havde villet det. Skal dette stedse vedblive saaledes? Skal han give mig Forskrifter i mine sømme Hjerteransiggender? De rejser idag — og jeg imorgen, hvis han ikke tillader mig at ledsage Dem, og at ordne Alt saaledes, som De ønsker."

„Nei, nei, nei, Edvard, dette kan jeg ikke bifalde. Jeg vil Intet ordne. Lov Der De at gøre mig en Villighed, Edvard?"

„Nu, hvilken da, Marie?"

„Tal intet Ord mere om denne Sag, indtil min Broder atter er hjemme, uden saa er, at Deres Venner nøde Dem der-til. Før den Tid forlader jeg i intet Tilfælde min Moder; hvorfor skulde vi da saalænge i Forveien træffe Foranstaltninger?"

„Jeg vil love Dem dette under den Betingelse, at De tillader mig daglig at se Dem og raadføre mig med Dem om Alt, hvad der foreskalder."

„Godt, det tillader jeg, hvis Deres Venner intet have derimod."

„Og vil De ogsaa love mig Noget, Marie?"

„Nu?"

„At De, idet De nu gjør Dem stedse mere bekendt med den protestantiske Religion, derhos ret ofte vil tænke paa, i hvor lang Tid begge vore Familier, alle vore Forfædre have kæmpet og lidt for den gamle Tro, og derpaa spørge Dem selv, om det er ret, at en Clarenham forlader den!"

„Ja, Edvard, derpaa vil jeg tænke, hvis ogsaa De vil love mig, at De ret ofte vil forelægge Dem det Spørgsmaal, om et fornuftigt Væsen paa den store Regnskabsdag kan være uden Ansvar, naar han i sit Livs vigtigste Anliggender ganske og aldeles har overladt sig til en Medsynders Veiledning, uden nogenstunde at have udforsket Guds Villie i hans aabenbarede Ord."

Edvard smilede og lovede hende det, og derpaa stilttes de. Efter et Middagsmaaltid, ved hvilket Sir Thomas's fivede og formelige Væsen gjorde Alle forlegne og tilbageholdne, hørte Mrs. Clarenham og hendes Døtre igjen tilbage til Slot-
tet Hallern. (Fortsættes).

Gustav Bajas Historie.

(Efter Anders Fryxell ved M. Birkefars b.)

(Fortsættelse).

Tre og tredivte Kapitel.

Om Drebros Møde

Kong Gustav fuldførte imidlertid sit paabegyndte Verk med al Iver. Han lod sammenkalde det menige Præstestab til Drebros i Nerike i Begyndelsen af Aaret 1529. Der blev fattet nærmere Bestemmelse angaaende flere af de omtvistede Troeslærdomme, og hvorledes Gudstjenesten skulde forrettes; thi nu var der i hele Riget en jelsom Blanding af den lutherste og katholste Lære. Ved Kongens Bestræbelser blev meget af den katholste Overtro og Branglære affsaffet, dog Alt med megen Forsigtighed for de enfoldige Folks Skyld. Luthers Navn turde Ingen nævne; thi Folket, som aldeles ikke kjendte hans Lærdomme, troede paa de gamle Præsters Ord, at han var en ugudelig og forhærdet Kjætter. Endnu maatte ogsaa mange overtroiske Handlinger tillades, dog fik de en Forklaring, der gjorde dem usfadelige: saaledes sagdes f. Ex. at Vievand kunde man faa bruge, dog ei som om det kunde afsvætte Menneskenes Synder, men som en Paamindelse om Daaben. Pilgrimsrejser vare unødige, thi Gud er allestedsnærværende; dog kunde de være nyttige, for paa dem at faa bedre Uundervisning i Kristendommen. At faste var ingen Gudstjeneste; det tjente blot til at spæge Legemet osv. — Efter det Grundløg, som paa dette Kirkemøde var antaget, udarbejdede Olaus Petri en Haandbog for den svenske Gudstjeneste, som udkom samme Aar. Uagtet han i denne bibeholdt mange af de katholste Ceremonier, saa foranledigede den dog en heftig Rnurren. Mange af de gamle Præster

hadde fromt og enfoldigt læst den gamle latinste Messje uden nogenfinde at vide eller overveie, hvad den indeholdt; men de vare fra Barndommen opvogede i den faste Tro og Overbevisning, at den tiligemed den katholste Gudstjeneste var hellig og guddommelig. Disse betragtede den nye Lære, som de ikke kjendte og ikke havde tilstrækkelig Lærdom til at prøve, som et ugudeligt Kjættereri; de klagede over, at den gode gamle Tid var forbi, og ønskede sig dybt under Jorden for at slippe at se den Fordærvelse og Ondskab, som udbredte sig over Verden. Med disse istemte en stor Del af det enfoldige Folk, især Kvinder og Oldinge, der græd og jamrede sig over disse forstrækelige Nsheder og den ugudelige Konges Djærvhed. Disses velmente Iver, Fromhed og Enfoldighed benyttedes af dem, som vare Kongens Fiender, i Særdeleshed af nogle listige katholste Præster, som længtes efter de gamle Tider, da de alene havde Magt og alle Rigdomme. Saa heftigt blev dette Misnoie, at Kongen nødtes til at skrive til de evangeliste Lærere, at de hos de Enfoldige skulde gribe Verket an med al Foielighed og ikke opirre dem ved unødig Hefstighed, langt mindre ved Vold. Enhver skulde faa følge sin Overbevisning; ja selv den latinste Gudstjeneste kunde bruges, hvor saadant ønskedes; naar Valget blev frit, vilde Folket snart vælge den svenske Gudstjeneste. Saa stede det ogsaa; men længe vedbleve Levninger efter den latinste. Endnu i den gamle, 1695 stadfæstede Psalmebog bibeholdtes flere latinste Psalmer, og i fjerne Skovbygder faar man endnu, skjønt sjelden,

høve gamle overtroiske Bondesfolk læse latinnske Bønner, dog saa forvanskede, at man knapt kan gjætte sig til, hvad de for- dum betydede.

Fire og tredivte Kapiitel.

Om Goran Domprovst.

Af hvad der før er berettet om Ture Jønsøn, kan Enhver noksom forstaa, at han i sin Stolthed var lidet fornoiet med Kong Gustav. Alt siden Vesteraas Rigsdag hørte man derfor den gamle Herre udstøde truende Ord om „den fjætterske og tyranniske Konge.“ En Arbetovist forogede Uvillien endnu mere. Ture Jønsøn maatte efter Raadets Dom tilbagegive Gustav bethdelige Eiendele, og dette kunde han aldrig glemme. Han stred til sine Venner og Slægtninger over hele Riget og opmun- trede dem til Reising. Hans Breve virkede overalt hos de Misfornoiede, dog mest i Vestergothland. Fra dette Land- skab nedstammede Ture Jønsøns hele Slægt. I tredive Aar havde han selv været Lagmand der, og før ham flere af hans Forfædre, saa at Vestgotherne vare vantte til at anse ham som deres Herre og Hovedsmand. Han fik ogsaa strax Medhold af de Fornemste i Landet, Maans Bryntesøn Piljehol, Ture Jønsøn Bjelke, Nils Vinge og Bis- kopen i Stara Magnus Strømfælt. Med disse fulgte næsten hele Vestgotha- Ude- len, undtagen Matts Kastle til Sjøtorp, som hørte med det Gode eller det Onde kunde fornaaes til at deltage i de Andres Forehavende, men toertimod arbejdede mod dem, alt hvad han for- maade.

Ogsaa i Smaaland udbrod Misfor- noielsen i aabent Dpror. De evangeliske Lærere, som Kongen havde sendt did efter Drebro Møde, fordredes med Vold der- fra ligesom i Vestergothland. Kongens

Svooger, Greven af Hoja, og hans Frue Margareta Basa, som just nu reiste gjen- nem Landet, bleve tagne tilfange af de Dprørske, og tilsidst samlede Folket sig fra flere Herreder og fra Jønsøpings Stad ved Refarvds Kirke den 4de April 1529. Herfra jendte de Bud til de Dp- rørske i Vestergothland med Begjæring om at saa Bisshop Magnus og Ture Jønsøn til Anførere, og tillige til Øster- gothland, nemlig et Opmuntringsbrev til at fordrive Kong Gustav. Mange Østergothland havde nok lyst dertil; men der var to Ting, som tilintetgjorde de Dprørskes Anslag. Forst at deres egen Anfører, Borgermesteren Nils Arsfidsøn i Jønsøping, hemmelig var Kongen hengiven og underrettede ham om Alt, for det Andet, at Hr. Holger Karlsøn Gera til Bjørsvik og Maans Johansøn Ratt och Dag til Bro, tvende redelige og i den Landssegn meget anseede Herrer, kraftigen og troligen arbejdede mod Dprøret.

Ture Jønsøn glædede sig imidlertid ei lidet over den Understøttelse, han saa- ledes ventede fra Smaaland; mest reg- nede han dog paa sine Sønner. Han havde tre, alle mægtige og anseede Mænd. Den ældste Hr. Johan Turess- øn var en valker, anseelig og tapper Herre. I sytten Aar havde han med største Vre tjent hos fremmede Fyrster og Konger og tilsidst hos selve Keiseren. Aar 1525 kom han hjem, men vilde strax reise ud igjen; imidlertid gjorde Kong Gustav Alt for at beholde den krigs- farne Herre i Riget. Han gav ham store Forlehninger, optog ham i Raadet og understøttede det Giftermaal, som snart bragtes paa Bane mellem ham og Sten Stures Enke Fru Kristina Gyl- lentjerna, og saaledes bunden forblev Hr. Johan i sit Fædreland. Paa denne sin Søn byggede Ture Jønsøn store

Forhaabninger, især efter Giftermaalet med Kristina. Alle Sturernes Tilhængere skulde herefter blive hans; Johan og Kristina skulde snart af Misundelse mod Gustav deltage i de andre Misforståedes Sammenrottelse. Saa troede Lure Jønsson. Han bedrog sig. Sønnen og Kvinden overgik Faderen og Dødslingen baade i Trofskab og Forstand. Hr. Johan advarede ømt sin Fader mod disse ufornuftige, fordærvelige Foretagender, og paa Kristina Gyllenstjernas Trofskab mod Kong Gustav kan der ei fastes den mindste Skygge af Mistanke. Som hun tidligere havde vist sig, saadan forblev ogsaa bestandig den ædle Frue dygtig, høifindet og trofast i alle Omstændelser.

Den anden Søn, Hr. Lars til Penningebj, lignede sin Broder Johan. Ligesom denne var han gift med en anden Frøken Kristina Gyllenstjerna; ligesom denne var han af Kongen vel anset og yndet; ligesom denne affhede han altid Faderens underfundige Oprørsplaner og var sin Konge tro. Til disse tvende Sønner skrev nu Lure Jønsson flere Breve og søgte at opegge dem. Det var en tung Provelse for Søunerne; dog besluttede de ikke engang for Faderens Skyld at svige sit Fædreland. De reiste Nat og Dag for at møde Kongen, levere ham Brevene endnu ubrudte og lovede for Kongens Sag at opofre Liv, Blod og Alt, omendstjont deres Fader havde indladt sig i dette ukloge og daarligere Foretagende.

Underledes opførte sig Hr. Goran, Lure Jønssons yngste Søn. Han var Domprovst i Upsala, og vi have før omtalt, hvorledes han 1526 vilde disputere med Kong Gustav om Dekretales. Da Goran fik sin Faders Brev og Underretningen om Oprøret i Smaaland og Västergöthland, troede han, at Tiden nu

var kommen til at styrte Kongen, og Goran Domprovst vilde gjerne bidrage dertil, hvad han formaadede. Han for ud til sin Sædegaard Bjørns i Frötuna Sogn i Upsala. Her samlede han en Hov forløbne Bondedrenge og tog hundrede af dem i Tjeneste som sin Livvagter. Skjønt ingen Fare truede, turde han dog ikke længe dvæle paa Gaarden, men drog ud til en Skov ved Siden af den, huggede ned store Braater omkring sig og førte allehaande Levnetsmidler did. Had imod Kongen og Frygt for ham ængstede den stakkels Domprovs Hjerter.

Gustav troede i Begyndelsen, at Goran gjorde saa af Frygt, for at faa Lide for Faderens Forbrydelse. Han sendte ham derfor Bud at „holde sig stille; han havde Intet at frygte af Kongen.“ Dermed fulgte tillige Breve fra hans Brødre og Slægtninge med Advarsel mod at deltage i Faderens Oprørsforsøg. Men Goran Domprovst blev bestandig i sit Had mod Kong Gustav ligesom i sin Frygt. Han drog sig baglængs bestandig længere bort fra Kongen og op igjennem Roslagen og Gestrifland til Helsingeland og lod overalt oplæse Faderens Breve og med Hug og Slag fordrive de Lutheriske Præster. Jo længere han kom fra Stockholm, desto modigere blev han. Tilfids kom han til Bolnæs Kirke. Der fik han et stort Anhang af Præster og Bønder, og lod fængsle Kongens Foged der i Eggen; hvorpaa Domprovsten tog Kvartier paa Bolnæs Præstegaard. Dette Uvæsen spurgtes snart i Sognene deromkring, og Folket vidste ei saa lige, hvem de skulde holde sig til. Da var der en anden Præstemand, Hr. Erik i Norrala i Helsingeland, en redelig Mand, Kongen tro, og høit anset og elsket af sine Bønder. Han sammentalbede i en Fart sine Sognemænd, opmuntrede dem til Trofskab og Tapperhed og drog med alt

vaabendygtigt Mandskab opover til Bolnæs for at fange den urolige Domprovst. Denne stod i et Bindu paa Præstegaardsloftet, da han paa langt Hold fik se de fremdragende Norralakarle. Han var ingen stor Helt eller Hærfører. Forstrækket sprang han ned, listede sig ud gennem en Bagport og skyndte sig bort i Stoven uden engang forud at underrette sine Mænd om den nære Fare. De bleve ogsaa overraskede og fængslede af Norralakarlene, og Kongens Foged befriet. Nu sammenkaldte Hr. Erik Bolnæshønderne, foreholdt dem deres Letsindeghed og Troløshed med saadan Kraft, at de Alle faldt til Fode. Hr. Erik sagde dem, at de lettest kunde gjenvinde Kong Gustavs Naade, om de selv opsøgte og udleverede den borttrængte Domprovst. Glade lovede de dette og begyndte strax sin Jagt. Göran Domprovst havde imidlertid, fuld af Angst og Uro, faret omkring i den store Stov uden at vide, hvad han skulde tage sig for. Tilfidsst kom han til en stor Skovsø, ved Navn Herten, steg der i en Eke og roede ud fra Stranden, da han saaledes troede sig at være i større Sikkerhed. Nogle af de Bolnæsboere, der søgte efter ham, fik snart se, hvor han sad. Stille og hurtigt toge de en Høb andre Eker og roede ubemærket mod ham. Da Domprovsten saa, at han ikke kunde undkomme, vilde han i Fortvivlelse styrte sig i Søen; men det gik ei fortere dermed, end at Bønderne naaede frem og holdt ham tilbage i Baaden; dog rykkede han i sin Forbitrelse Guldfjeden af Halsen, strøg alle Ringe af Fingrene og kastede Altsammen langt ud i Søen. Hellere vilde Hr. Göran se sine Klenodier i Vandets Dyb end i den forhadte Konges Vold.

Han førtes ned til Upsala og Stockholm; der fik han nyde enhver Bekvemmelighed, men holdtes dog i streng Forva-

ring, indtil Faderens Dødsrør var tilende. Da blev han sluppen paa fri Fod igjen og fik alle sin Eiendele tilbage. Af Hensyn til Brødrenes Trostab vilde Gustav ei være strengere; maaste mente han ogsaa, at han ei havde synderlig Aarsag til at frygte en saadan Modstander, som Göran Domprovst var.

Fem og tredobte Kapitel.]

Om Hans Bovehals.

Vestgotha-Herrerne vedbleve imidlertid i sit forbrøderste Foretagende, uagtet der kom Breve fra de andre Landsegne med Advarsel mod at foraarstige nogen Urolighed i Riget. Af Frygt for, at Kong Gustav skulde faa nogen sikker Underretning om deres Forehavende, satte de ved Hofva en Bagt af tusinde Mand, som skulde hindre ethvert Bud fra Vestergothland fra at komme over Tiveden op til Kongen. Til Anfører for denne Bagt forordnedes en Præst ved Navn Nils i Hvalstad, som høiligen hadede Kong Gustav. Til denne Hr. Nils sendte de Dødsrøste alle sine Breve, og han skulde med sikre Bud staffe dem til deres Eiermænd i det øvre Sverige. Paa denne Vis kunde Kongen ikke faa vide, hvad man havde fore i Vestergothland, hvilket dog var ham ganske paaliggende.

Der var ved denne Tid en ung Bytjener i Stockholm, der for sin Djevnhed blev kaldet Hans Bovehals. Han var fra Vestergothland og kjendte der ganske vel Folket og alle Veiene. Denne Mand blev hemmelig sendt ned for at staffe Kongen tilførladelig Kundskab om Tilstanden i Landet. Paa Skovveie og hemmelige Stier listede Hans Bovehals sig forbi Bagten ved Tiveden og kom til sine Slægtninger, hvor han opholdt sig i nogle Uger. Da han havde forstaaet sig al den Underretning, han kunde faa,

Kjøbte han sammen en Hob Vestgothe-Oste, begav sig op mod Tveden igjen og lavede det med Flid saaledes, at han faldt i Bagtens Hænder. Hr. Nils i Hvalstad for haardt løs paa ham og tiltalte ham som en Speider; men Hans Bovehals anstillede sig hel enfoldig og svarede, at han „ei havde været i Upland paa fire Aar, men agtede sig nu did for at sælge sine Oste.“ Denne Undskyldning hjalp ei. Han førtes tilbage til Lensmandsgaarden ved Hofva og fire Karle sattes til at bevogte ham. Hans Bovehals lod som Jænting, men spiste og drak og betalte Alting rundeligen, saa at Lensmanden var vel tilfreds med ham. Efter nogle Dages Forløb lod han, som om han blev syg, stønede og gebærdede sig meget ude, saa at han lagdes tilfængs, og Alle tyffedes det være stor Synd for den stakkels Ostehandler, ja Bagtkarlene overlode ham ofte lange Stunder til sig selv; han var, syntes de, tilstræffelig bevogtet af sin Sygdom. Hans Bovehals havde imidlertid seet Hr. Nils ubemærket sætte en Økse ned i en mørk Krog af Værelset; og han troede at forståa, at den maatte indeholde Udskilligt om de Oprørskes Forehavende. Da han derfor en Dag var alene, steg han i Stilhed op, tog til sig Øksen, aabnede den og fandt deri en Hob Breve fra Ture Jønsøn, Maans Bryntesøn, Ture Bjelke og flere af de fornemste Oprørs mænd. Disse Breve vare stiledede til deres Venner i Svea Rige og indeholdt fuldstændige Beviser for alle deres Foretagender. Da Hans Bovehals i Hast havde gjenneføet nogle af dem, lagde han dem atter ned i Øksen og satte den igjen paa sin Plads. Han begyndte derefter at sukke og jamre sig ligesaa meget som tilforn, saa at Alle troede, at han var en døds syg Mand, som ikke behøvede at bevogtes. Men om Natten, da Alle vare faldne i

Søvn, holdt Bovehalsen op med at jamre sig, steg forsigtigt og stille op, tog Øksen og listede sig jagte ud af Stuen, begav sig derpaa til Skoven, og siden kunde Jngen faa fat i ham. Paa denne Vis undkom han og naaede endelig velbeholden med sin Brevæske til Kongen. Gustav belønnede ham rigeligen, men paabød tillige den fuldstændigste Tausshed. Jngen vidste, hvor Hans Bovehals havde været, eller hvorhen de tabte Breve havde taget Veien.

SEX og tredivte Kapitel.

Enden paa Vestgotha-Oprøret.

Vestgotha-Herrerne vare imidlertid komne overens om at tage en ny Konge og havde dertil ndseet Ture Jønsøns Svoger Maans Bryntesøn Viljehol, en ung, høi, vakker og veltalende Mand, af Legemet meget stiftet til Konge, dog ikke saa af Sjæl. Sagtmodig, ubeslutsom og ei synnderlig dybtænkt, var han ingen farlig Medbeiler for Gustav Bafa. Da de Sammenførte begyndte at vise ham underfaatlig Erbødighed, indbildte han sig at være sikker paa sin Høihed. Han begyndte at indrette sin Hoffoldning med kongelig Pragt, og hvor ei hans egen Rigdom var tilstræffelig, fik han af sine Venner, i Særdeleshed af Ture Jønsøn, laant Sølv og Penge. Da Herrerne tilsidst havde Alt i Orden, sendte Ture Jønsøn en Budstikke omkring i Landet og stevnede Bestergothlands menige Almue til Møde med sig paa „Larfa Hede; han vilde der overlægge med dem om nogle høist vigtige Grinder.“

Bed Larfs Kirke ligger en stor Slette, hvor Vestgotherne siden urgamle Tider brugte at holde sine Thing og Møder. Det var did, Ture Jønsøn ogsaa denne Gang havde stævnet dem, og de kom i stort Antal. Hr. Ture selv omgiven af de sammensvorne Herrer, stolt af sin

Magt og Myndighed, gif ud til Bønderne, ingenlunde tvivlende om, at de skulde sige ja til Alt, hvad han vilde forelægge dem. „Jeg takker Eder, gode Mænd“, saa begyndte han sin Tale, „at I altid have anset mig for Eders Hoved og Formand, samt bevist mig Lydighed og Velvillighed som den ældste og fornemste blandt Ridderstabet. hvilket ogsaa stedse har været Eder til Gavn og skal være det, om I fremdeles ville bevise mig Lydighed. De tidligere Konger have ofte villet paatvinge os det, som har været skadelig for vor timelige Velværd. Men nu have vi faaet en saadan Konge, som søger vore Sjæles Fordærvelse. Selv er han falden fra Kristendommen og bleven en Lutheraner, ødelægger og plyndrer Kirker og Klostre og vil indføre her i Riget en ny Tro, den menige Mand til Skade. Nu haver jeg altid forstaaet, at de gode Vestgoether ikke ville blive Lutheranere, men holde ved den gamle Tro, som Fader og Forældre før dem have haft. Vilde I altjaa forsage Kong Gustav fra denne Dag, saa skal jeg give Eder en from og mild Konge, som skal bibeholde alle gode Sædvaner“. Efter denne Tale stod Biskop Magnus af Starra op og sagde: „Ikke maa I heller, gode Mænd, frygte noget for den Trostabsed, I have svoret Kong Gustav. Den hellige Fader i Rom haver Magt nok til at befri Eder fra denne Ed, og jeg skal make det saa, at det snart kan ske“. Biskopen taug. „Den, som giver sit Bifald til at tage en ny Konge“, sagde nu atter Lure Jønsøn, „han ræfke op sine Hænder“. Ikke en eneste Haand ræfkes i Veiret; intet Svar hørtes fra Bønderne, blot en sagte Hvissen og Raadslagen. Lure Jønsøn og Biskop Magnus vidste ei, hvad det skulde betyde; Maans Bryntessøn, som nys ventede at fremfalbes, udraabes og hylbes som Kon-

ge, sad stille og hævende bagenfor dem paa sin Plads. Til sidst fremtraadte to unge Bønder for at svare paa den menige Mannes Begne. „Vi Bønder“, sagde den Ene med høj Røst, „have Jntet at beskjylde Kong Gustav for, men ere ham heller stor Tak skyldige, fordi han har befriet baade os og hele Riget for den umilde Kong Kristians tyranniske Regimente og holdt os ved Lov og Ret samt i god Fred og Rolighed. Hvad I gode Herrer sige om den nye Tro, det kunne vi Bønder ei forstaa eller dømme. Kan ske er det ei saa ilde dermed, som Rygtet siger. Kongebytte pleier og at falde Bønder og Land kostbart; og vi kunne derigjennem paadrage os og vore Børn langsommelig Uro og Skade. Derfor synes os bedst at forblive ved den Guldskab og Trostab, vi have svoret og tilsvagt vor rette Herre og Konge Gustav Eriksson“. Bonden taug; men hele den øvrige Hob gav med høie Jaraab og oprakte Hænder tilkjende sit Bifald til, hvad han havde talt.

Bed dette Svar faldt Maans Bryntessøns Kongedømme, Lure Jønsøns Stoltthed og alle de Sammensvornes Mod sammen til Jntet. De vidste ikke, hvad de skulde sige, langt mindre gjøre. Desuden begyndte de til sidst at frygte for, at Bønderne strax skulde gribe dem som Oprørsstiftere. I Angsten sagde da Lure Jønsøn til Bønderne, at han ved dette Spørgsmaal blot havde villet prøve deres Trostab. Herrerne vilde forene sig med Bønderne og bibeholde Kong Gustav. De skulde om fjorten Dage atter mødes her igjen og komme overens om, hvad der burde foretages; og hermed sluttede Mødet paa Larva Hede. Bønderne gif hjem hver til Sit. De sammensvorne Herrer vare tilbage i Angest og Tvivlraadighed. Dog indsaa de klart, at der nu ei var at tænke paa

nogen aaben Feide mod Kongen. De sendte altsaa Bud til Tiveden, at Bagten der skulde ophøre, og Nils i Hvalstad skynde sig til dem. Han kom. Strax spurgte de ham, „hvorhen de anbetroede Breve havde taget Veien“. Mester Nils, som ei novede at omtale, at Brevene vare blevne bortsnappede, sagde, at han selv havde brændt dem op, siden han havde faaet høre det uslykkelige Udfald af Mødet ved Larf. Borgermesteren i Jonskjøping Nils Arvidson, kaldtes ligeledes op og tilspurgtes om de mange Breve, han havde modtaget. Borgermesteren, der, som før omtalt, hemmelig var Kongen hengiven, havde vel forvaret disse Breve og sendt dem til Kongen. Ifstedesfor disse havde han nu med sig en stor Bundt andre Papirer, som han ved Herrernes Spørgsmaal kastede paa Jden uden at vise dem frem, sigende, at nu kunde de være trygge for Brevene; de skulde aldrig mere komme dem for Næse. Hermed maatte de give sig tilfreds. Maans Bryntesøn, Ture Bjelke og Nils Binge vare unge og rige Mænd, der vare vant til Bellebonet. Det faldt tungt for dem at forlade Hustru og Børn, Hus og Hjem og flytte omkring i fremmede Lande. Døden var kun lidet bittere. De vilde heller give sig i Kongens Haand. De havde ikke talt Noget paa Mødet i Larf; deres Breve vare opbrændte; Ingen kunde saaledes overbevise eller dømme dem. De besluttede derfor at forblive i Landet.

Anderledes med Ture Jonsjøn og Bistop Magnus. Mange tusinde Vidner kunde forklare sig om deres oprørske Tale paa Heden; ei heller var Kong Gustav en Mand, som man kunde affpise med samme Ord som Bestgothabønderne, at Mødet var anstillet for at prøve Folkets Trofskab. De turde saaledes ikke sætte sin Hals i Bøve ved at blive, men samlede i al Hast sammen sine Kofstarcheder og

Penge og skyndte sig dermed over den hallandske Grændse ind i Danmark.

Efter Mødet ved Larf faldt Mødet hos alle de Misfornøiede baade i Vester-gothland og i Smaaland. Oprøret standsede. Kongens tro Mænd for omkring, holdt Møder med Almuen, lagde Pengebøder paa Hovedmændene, bragte Alle til Rolighed og tilbød efter Kongens aabne Brev Naade og Tilgivelse for dem, der erkjendte og afbad sin Forseelse samt lovede Trofskab og Lydighed for Fremtiden. De Fleste antog Villkaaret, dog ikke Maans Bryntesøn, Nils Binge og Ture Bjelke. I Tillid til, at deres Breve vare brændte, troede de, at Intet kunde bevises mod dem; og de vare stolte til uden at være tvungne af Nødvendigheden at erkjende sine Feil og bede om Tilgivelse. De skrev Gustav til, at ogsaa de kjendte sig aldeles uskyldige i denne Handel, saa de kunde ingenslunde, som Kongen havde fordret, erkjende og afbede samme; thi de vilde være aldeles frie for al Mistanke. De begjærede derfor, at han vilde beramme et Herremøde, hvor deres Opførsel maatte blive nøie randfaget. De fik sin Villie frem. Kongen sammenkaldte Stænderne til Strengnæs den 7de Juni.

De ovennævnte Herrer fremtraadte da i Alles Nærværelse for den forordnede Domstol. De formanedes til godvillig at erkjende den Del, de havde havt i Ture Jonsjønns Oprør. Da svarede paa deres Begne Maans Bryntesøn høit, frimodigt og vidløftigt, at de ikke havde bovot at sætte sig imod Ture Jonsjøn formedelt den store Anseelse, som han havde i Landet. De havde vel ofte hørt ham tale usømmeligen om Kongen, hvilket de havde troet kom af Alderdomspvagthed, hvorfor de stundom havde holdt med ham deri, Alt for Moro Skyld. Men aldrig havde de billiget Noget af hans Forræ-

deri. Det kunde aldrig overbevises dem. Da sagde Kongen: „Hvad vove J derpaa, om Saadant alligevel kan overbevises Eder“? De svarede: „Vor Hals under Sværdet og vor Krop paa Steile og Hjul, som Loven kræver“. „Dagter Eder“, sagde da en af Raadsherrerne, „forpligter Eder ikke saa høit. Maaſte blive J befundne ſkyldige“; men de ſagde kort nei hertil og paastode, at de vare uſkyldige. Yderligere talte Kong Guſtav, fæſtende ſine alvorlige Bliffe paa dem: „Vælger nu et af diſſe to Vilkaar! Enten at erkjende Eder ſkyldige og modtage Tilgivelse derfor eller og at randsjages og dømmes efter Lov“. De ſvarede: „Vi vælge at dømmes efter Lov, og derſom vi befindeſ delagtige i dette Oprør, ſaa vilde vi gjerne lide og undgjelbe, hvad der bliver os idømt“. En fuldkommen Tausſhed raadede i Salen; Alles Mine vare fæſtede paa de Anklagede og paa Kongen. Han gav ſine Tjenere et Vink. Da frembare de tvende Geſter, aabnede dem og fremtog en Mængde Breve deraf. Kongen tilſpurgte atter de Anklagede, „om de kjendtes ved diſſe Breve og Indſeg“. De nægtede endnu. Da oplæſtes Brevene, indeholdende de tydeligſte Beviſer for deres Forræderi; og alle Dommerne gjenkjendte klarligen de Anklagedes Haandſkrifter og Signeter. Diſſe hørte, blege, beſtyrtede og bævende ſine Breve oplæſe, og da det var ſluttet, ſtyrtede de alle tre paa Knæ, græd og bad Kongen for Guds Skyld om Raade. Det var for ſent. Guſtav befalede Raadet ſtrag at randsjage og fælde Dom; og de tre Anklagede dømtes efter Svea Lov ſom Landsforrædere til at miſte Liv og Eiendom, hvorpaa de bortførtes i Fængſel.

De indespærredes i et Værelſe ovenpaa Skoleſtuen; ſtærk Vagt ſattes udenfor Døren, og de overlodes til ſig ſelv at betænke ſin ulykkelige Skjæbne. Engſte-

ligen ſaa de ſig omkring efter nogen Leilighed til Flugt; tilſidſt troede de at have opdaget en ſaadan. Deres Bindu var ei forſynet med noget Gitter; thi det var beliggende høit over Marken; men midt fremfor ſamme ſtod i Skolehaven et Pæretre, ſaa nær til Bygningen, at de troede at kunne hoppe fra Binduet, gribe fat i Træet og ſiden varſomt klatre ned paa Marken. De oppebiede derfor den Tid, da Alle vare gangne til Hvile: da agtede de i den lyſe Sommernat at ivertſætte ſin Flugt. Maaſs Bryntesſøn ſkulde vove det første Forſøg. Han hoppede ud af Binduet, men formaaede ei at gribe fat i Træet; han ſtyrtede jaaledes ned paa Marken, og knuſte derved ſit ene Ben. Dog Livet er kjært. Han undertrykte ſin Smerte, taug og krøb ud af Haven ind i en Alger ved Siden af. Længere kunde han ei komme, men blev liggende der og ſjulte ſig i den halvvoxede Rug. De Andre vovede ei at hoppe efter.

Da Bagten Morgenen efter ſåvne de ham, var det let at følge den Ulykkeliges Spor i det nedtrykte Græs. Han blev ſtrag greben og fort tilbage til Fængſlet; derfra med de Andre til Stockholm. Sure Bjelke, den mindſt ſkyldige, blev ſkaanet, men maatte dog erlægge meget høie Bøder. Men forgjæves arbejdede de Andres Venner og Slægtninge paa at bevæge Kongen ved Taarer og Bønner. Han vilde betage Enhver Lyſten til heretter ved Oprør at forſtyrre Rigets Kodelighed. Maaſs Bryntesſøn og Niſs Binge bleve kort derefter henrettede og ſatte paa Steile. Deres Eiendomme ſkjændedes Enterne og Børnene.

Et Rhygte udbredtes i Beſtergothland og Smaaland, at Guſtav ſkulde komme ned og uagtet ſin givne Tilgivelse holde ſtreng Juſtits med Folket, hænge, ſteile og ſtraffe dem, ligesom da den umilde

Kong Kristian holdt sin Eriksgata. Dette Rygte var især udbredt af dem, som søgte at ophidse Folket mod Kongen. Men han sendte sine tro Venner ned for at oplhse og berolige Almuen. Samme Urinde gav han sine Føgder. Han ind-
 saa ogsaa klart, at den nye Lære, især Westeraas Neces, var til megen Forar-
 gelse for de Ukyndige, mest derved, at de hørte vidste eller forstod dens Indhold, men troede paa alle de Løgne derom, som Kongens Fiender opdigtede. Derfor lod han trykke og oplæse for menige Mand i hele Riget et aabent og vidløftigt Brev, hvori han atter optog, Punkt for Punkt, alle de Klagemaal, som gjordes mod hans Regjering, og viste klart, ogsaa for de Enfoldigste, hvorledes de fleste dels vare Usandheder dels angif saadanne Sa-
 ger, som det ei stod i menneskelig Magt at hjælpe. Særskilt udviklede han i et saadant aabent Brev Marsagerne til og Retfærdigheden af Westeraas Neces. Folket indsaa for det Meste, at Kongen havde Ret, at hvad der var skeet, var til deres eget Bedste, og Misnoiet ophørte, uagtet der var Mange, som søgte atter at oppuste det.

Lure Jønsøn og Bisshop Magnus vare flygtede til Danmark og opholdt sig i Helsingborg. Gustav skrev selv til Lure Jønsøn, bad ham komme tilbage og lovede for Sønnernes Skyld at tilgive Faderen. Egnede Brev afgif ogsaa til Bisshop Magnus. Disse svarede, at de aldrig skulde gaa ind paa Westeraas Neces. Blev den ophævet, vilde de gerne komme tilbage; ellers ikke. Tillige sendte den hebgjerrige Lure Jønsøn nogle Leiede Skjelne ind i Vestergothland, som opbrændte Matts Rafles Gaard. Da tog Gustav sit Leidebrev fra Lure Jønsøn og Bisshop Magnus tilbage; og de døntes paa Strengnæs Rigsdag til Fortabelse af Liv og Gods;

dog gav Kongen Lures Eiendomme tilbage til de tvende tro Søner. Tillige skrev han til Kong Fredrik, at efter deres Forbund Oprørsmagterne maatte blive fordrevne ogsaa fra Danmark. Fredrik vilde nu vise sig som Boldgiftsmand og svarede, at han med alle tre Rigers Raad skulde afgjøre Tvisten mellem Kong Gustav og de Oprørse. Gustav afflog dette Tilbud aldeles, dog venligen. De svenske Oprørere vedbleve dog tilligemed Gustav Trolle at nyde Bestyttelse i Danmark. Der hørtes om foruroligende Rustninger derfra, og den ædle Fru Kristina Ghllentjerna underrettede selv Gustav om, at Lure Jønsøn arbejdede paa med dansk Hjælp at sætte hendes Søn Svante Sture paa Tronen. Da begyndte Gustav at ruste sig og skrev tillige alvorlige Ord til Danmark. Men ogsaa der viste sig Uro i Landet, og man begyndte at tale om, at den fordrevne Kristian Tyrant skulde komme tilbage med en stor Krigshær. I denne Stilling oven-
 de Fredrik ei at paadrage sig Gustavs Misnoie, og de Oprørse bleve ogsaa fordrevne fra Danmark. De vendte sig da til Hertug Albrekt af Mecklenburg, en bestandig Fiende af Kong Gustav, og opholdt sig hos ham i nogen Tid; og der hørte man ofte Lure Jønsøn med sit sædvanlige Hoovmod sige: „Saa agtet og elsket er jeg i Sverige, at dersom jeg havde to eller tretusinde velrustede Mand skulde jeg letteltigen indtage hele Landet“.

Syv og tredivte Kapitel.

Begyndelsen til Klokkekrigen eller det tredie Daleoprør.

Endnu havde Lybeck store Fordringer paa Kronen og drev med megen Jver paa Udbetalingen af dem. Derfor besluttedes 1530, at Byskirkerne skulde til dette Behov aflevere sine oversflodige Klokker. I tidligere Tider ansaaes det

nemlig for at være en stor Fortjeneste at skænke en Klokke til en Kirke, hvorfor der i mange Menigheder fandtes 4 til 5 faadanne. Byboerne, som vare mindre overtroiske og bedre kjendte Rigets Behov, gif uden særdeles Modstand ind paa dette Forflag, men det var ei paa langt nær tilstrækkeligt til hele Gjælden. Da berammedes et nyt Møde i Drebro 1531, og der besluttedes, at den samme Stat skulde udredes ogsaa af Landskirkerne. Hvor der var flere, skulde den næst største gives; hvor der blot fandtes en, skulde Halvdelen af dens Værd erlægges. Desuden skulde hele Aarets Kirketiende, undtagen hvad der behøves til Bøx og Vin, anvendes til Gjældens Betaling. Paa det Bønderne ogsaa kunde være visse paa, at Klokkerne anvendtes til Statsgjældens Betaling og ei til andre Tiesmed, tilbød Kongen selv, at nogle gode og redelige Mænd skulde paa deres Vegne faa randsage alle Regnskaberne derover.

Gustav forstod dog klart, at uagtet denne Forsigtighed skulde Klokkernes Borttagelse vække megen Misnoie, om ikke Oprør, blandt det overtroiske Folk. Han sendte derfor sine gamle prøvede Venner nd at samtale med Almuen, oplyse den og jaaledes forberede et godt Udfald. De tro Herrer fore omkring, Johan Luvsøen Roos i Søndermanland, Broderen Lars i Vestmanland, Maans Johansøn Matt och Dag i Smaaland, Holger Karlsøn Gere i Östergothland, Karl Eriksøn Gyllenshjerna i Vester-gothland og Lars Siggesøn Sparre i Nerike. Disse anseede Herrer's Ord virkede, Bønderne gave efter, og allerede samme Vinter begyndte man næsten fra alle Rigets Landskaber at føre Klokkerne ned til de andiste Stæder.

Saaledes gif det dog ikke længe. Den

katholste Gudstjeneste fængslede Folkets Sind ved sine pragtfulde Ceremonier; Almuen troede i sin Uvidenhed, at Gudsfrugt bestod i lange Bønner, Gaver til Kirker, Lydighed mod Paven o.s.v. Det var derfor intet Under, at det gif dem nær at se de Klokker bortføres, som Munkene før havde lært dem at anse for store Helligdomme. Ogsaa andre tilfældige Omstændigheder havde opirret dem. En almindelig herjende Farsot, kaldet den engelske Svød, var Mar 1529 kommet ind i Riget og havde averttet stor Udelæggelse. „Det er Guds Straf for det meget Skjæteri“, raabte de misfornøiede Munkte, og Folket gjentog deres Ord. Dalkarlene, som tvende Gange vare blevne hdmngede, vare dog endnu de uroligste. Da Kongens Udsendinge kom, afleverede de dog sine Klokker, og man begyndte allerede at føre dem ned fra hele det søndre Dalelag.

Maans Nilsøn i Aspeboda havde tilforn paa adskillige Maader været Kong Gustav behjælpelig i alle Foretagender; men at lade bortføre de indviede, salvede og kristnede Klokker, det tyffedes Maans Nilsøn gif meget for vidt og var en stor Ugudelighed. Det græmmede ham ogsaa meget, at Dalkarlene, for hvilke han ansaa sig næsten som Høvding og Herre, vare saa ofte blevne hdmngede af Kongen. Maans Nilsøn var nemlig bleven overmaade rig, og med Pengepun-gen hvulmede Mødet. Bønderne have endnu det Sagn, at hans Heste vare solvstøede, og det største og rigeste Malmstrøg i Kopparberget kaldes endnu den Dag idag Maans Nilsøns Grube.

Til ham kom nu flere Bønder fra Lekhans, Sagnefs og Nas Sogne og spurgte, hvordan han mente, at de burde bære sig ad i denne Sag. Han svarede: „I skulle give Kongens Sendemænd saa meget Hug, som de kunne bære. Jeg

vil fra denne Dag aldrig mere holde med Kong Gustav, men heller bevise ham alt Dndt. Jeg har ogsaa nok baade af Penge og Guds til at sætte mig op mod ham. Det maa vel ogsaa fortryde os, som ho her ovenfor Laangheden*), at Kongen kommer saa ofte og saa stærkt, han vil hid, dragende over Brunbæks Elv uden at spørge os derom, hvilket ingen Konge før har dristet sig til at gjøre. Derfor skulle 3 Dalemænd være Karle for Jer, ei heller lade Eder saaledes fjøre i Ring af Kongen, som sidst stede paa Tuna Hede." Samme Tale fortes ogsaa af Anders Peersøn paa Kanhytan, Gustavs tidligere Ven. Deres Ord spredte sig hurtigt omkring i Bygden og gjorde stor Virkning. Kongens Sendemænd maatte vende tilbage med mange Hug, men ingen Klokker. De som allerede havde leveret sine, droge ud og toge dem med Vold tilbage, Tunamændene sin Storkloffe fra Hedeboða, Andre sine ligesaa Vesteråas, uden at agte Kongens Nærværelse; tværtimod lode de ham høre mange stolte og truende Ord. 3 Dalerne vilde de udvalge Maans Nilsøn til Ansører, men han vilde ikke være det; efter hans Raad valgte de Nils i Søderby, en anden anseet Bønde. Denne drog omkring med en Hob Folk, phundredede Kongens og Herrerne Gaarde og udsatte tilsidst Vagt ved Brunbæks Færge for at hindre Gustav i at gaa derover.

Oprrørsaanden spredte sig omkring, dog ikke langt. Bønderne i Lorsaaker i Gestrifland toge sine Klokker tilbage fra Gesle. 3 Snæringe, Lühundra og Akarbo Herreder i Vestmanland forsvarede de Klokkerne med Vold. Ligeledes i

*) Laangheden er en Stobaas, som strækker sig fra Vesteråas nordover ind imod Dalelven, hvor den udgjør Grændsen mellem Dalerne og Vestmanland.

hele Nerike. Men forøvrigt var hele Riget stille og roligt; baade Klokker og Aarets Kirketiende betalttes uden Modsigelse.

Gustav søgte i Begyndelsen ved Føielighed og Forstand at bringe de Forvildede paa ret Vei. Advarende Bud og Breve sendtes til dem baade fra Raadet, Stockholms Borgerstab og de andre Landskaber, ogsaa fra Kongen: „Naar de gode Dannemænd vidste at opgibe noget andet og bedre Raad til at betale Rigets Gjæld, vilde han dermed lade sig noie. Dog skulde de betænke det, at dersom de ikke selv betalte Skatten, saa maatte deres Børn engang gjøre det." Saaledes skrev og advarede han; men Bønderne sloge hans Ord hen i Veir og Bind og bortjagede hans Sendebud. „Det er nu Dalekarlene's Tid at sværme", sagde da Kongen; „naar vor Tid kommer, skulde vi vel forsøge, hvad Gud giver Lykke til;" og derpaa lod han, som om han ikke brød sig det mindste om hele dette Udsvæm.

Derimod stevnede han Uplandsbønderne til Gamle Upsala den 18de Mai. Kongen sad i sunklende Harnisk til Hest paa en af Hoiene omgivet af Rigets fornemste Herrer og fulgt af en vældig Skare Krigsmænd. Foran ham stod Almuen. Efter sin Bane talte han selv med Bønderne. De viste sig uventlige og tvære. Tilsidst spurgte Kongen dem, „hvorfør nogle blandt dem vare saa uvilige og trædske." Intet Svar herpaa lod sig høre, men Knurren og Mumlen i hele Bøndehæren, tilsidst her og der onde og truende Ord. Da vrededes Kong Gustav høiligen, drog ud sit Sværd, rystede det for deres Dine, tumlede sin Hest og sagde: „Jeg vil ikke længere taale Ederes onde Mund, hellere Ederes Slag. Derfor, have 3 Mod, saa hugger til." Jeg med min Hob skal for-

løge, hvem af os der skal beholde Pladsen." Da kaldt de forskrækkede Bønder paa Knae, bade om Naade og lovede ikke mere at modfætte sig Kongens Villie.

Til de andre Landskaber, som vare blevne tro, sendtes Skrivelser med Takfigelser og Formaninger, ogsaa Affskrifter af flere af Lure Jonsøns og Gustav Trolles opnappede Breve, som indeholdt adskillige Planer til at faa Kristian Thron igjen ind i Landet. Dette var nok til at skræmme Folket fra al Tanke om Træfald fra Kong Gustav.

Han gjorde ogsaa Alt for at holde dem ved godt Mod. Helsingerne, som tro- ligen havde aflaaet Dalekarlenes Opfordring til Oprør, fik Eftergivelse i sin Skat, ligesaa Vestgoter, Vermændinge, Daleboer og en Del af Uplændingerne. Desuden kaldte han til sig de mest anseede Bønder i Egnene om Stockholm fra det ene Sogn efter det andet, gjorde Gjæstebud for dem, idet han snart holdt allehaande lystigt Snak og Skjæmt med dem, snart gav dem gode og gavnlige Raad i deres Husholdning.

Otte og tyvende Kapitel.

Om Dronning Katrina af Sagen Lauenburg.

Ofte havde Stænderne paamindet Kongen om, at han burde gifte sig, men han havde altid undveget Saadant. Han ansaa endnu Sveriges Throne for at være en altfor usikker Plads for en Kvinde. Nu besluttede han dog at forme sig, men ikke med nogen af de indenlandske Frøkener. De gamle Adels- slægter vare, syntes han, stolte og mægtige nok alligevel; han frygtede for, at Svogerskabet med Kongen skulde gjøre dem endnu mere ubødig. Derfor valgte han sig en Brud af fremmed Fyrstehus, nemlig Frøken Katrina, Fyrstinde af Sagen Lauenburg. Hun og

hendes Forældre vare den lutherste Lære hengivne, hvilket var en Hovedsag for Kong Gustav. Hendes ældre Søster var formælet med Kronprinds Kristian i Danmark, saa at man deraf kunde forventte Fred og fast Forbund fra den Side. Da nu ogsaa Prindsessen be- skreves som smuk og from, saa syntes Alt at tale for dette Giftermaal. Hen- des Fader gav ogsaa sit Bifald hertil, og i Juli 1531 udrustede Gustav en Flaade og sendte paa denne sin Søster Marga- reta til Lybeck, ledsaget af Lars Sigges- søn Sparre, Birger Nilsøn Grip, Gustav Stenbock tilligemed mange andre adelige Herrer, Fruer og Jomfruer for at føre Bruden hjem. Da disse kom til Lauenburg, begyndte Hertugen at blive tvivlraadig. Han havde hørt Daleop- røret omtale, ligeledes Kristians Ruff- ninger, som understøttedes af Keiseren. Han frygtede for sin Datters Sikkerhed paa en saa farefuld Throne og begyndte at trække Sagen i Langdrag. Dette fik Gustav spørge. Strax skrev han til Lars Siggesøn med streng Befaling til uden ringeste Opsættelse at begjære Svar og Bæstet af Hertugen, og dersom denne vilde udhale Sagen, strax at rejse derfra og gjøre Ende paa hele Handelen. Da vovede Hertugen ikke at nøle længere. Frøken Katrina, ledsaget af sin Moder og flere Slægtninge, gik ombord paa den svenske Flaade, og den 8de September steg hun i Land ved Stockholms Bro. Den 24de feiredes Bryllupet paa Stock- holms Slot med al Pragt og Høitide- lighed. Vielsen forrettedes af Lauren- tius Petri, som nys forud var bleven valgt til Erkebiskop. Efter Tidens Skik skulde ogsaa Ridderpæl og Turneringer anstilles; og paa Slotsbalken lige ned- for Salens Vinduer var Plads dertil ud- seet. Først red Hr. Lars Siggesøn Sparre og Hr. Birger Nilsøn Grip

mod hverandre med saa stor og dog saalige Styrke, at de Begge styrkede paa en Gang af Sadelen. Efter dem kom mange andre kjæpende Par, deriblandt ogsaa En med den unge Dronning indkommen holsteinijsk Ridder, ved Navn Schack von Ahnefeldt. Mod ham stillede sig Peder Svenste, kaldet den lille. Tvende Gange rede de mod hverandre; begge Gange blev Schack von Ahnefeldt kastet af Sadelen. Han vilde ei forsøge den tredie. Til yderligere Glæde ved Høitiden vilde ogsaa Gustav forsynne sine tro Mænd med gode Giftermaal. Saaledes forlovede han Birger Nilsen Grip med sin Søsterdatter Brita Brahe og Gustav Stenbock med Frøken Brita

Lejonhufvud, Alt med deres nærmeste Slægtninges Bifald. I otte Dage stod Bryllupsglæden. Da tog Fyrstinden af Rauenburg Afsted med sin Svigersøn og Datter, og reiste gennem Danmark hjem til sit Land igjen.

Saaledes begyndte dette Høstfest med megen Glæde. Fortsættelsen blev anderledes. Katrina, som var lunefulds og besynderlig, kunde aldrig vinde sin Gemals Hengivenhed. Ei heller vidste hun at sætte rigtig Pris paa ham. Koldfin-dighed og Misnoie herskede bestandigt mellem dem, og af dette ulykkelige Høstfest fødtes, til Sveriges Ulykke, den selvulykkelige Erik den Fjortende.

(Fortsættes.)

Fra Madagaskar.

Af et Brev fra Missionær Wilhelmisen, optaget i „Norsk Missionstidende“ i Hefterne for August og September dette Aar, hidrættes følgende:

„Det er meget uegentligt og mildest talt meget unøiagtigt, naar man siger, at Afgudsdyrkelsen er udryddet her paa Madagaskar, ialfald paa de Steder, hvor man tager det paa den Maade som her, saa vidt jeg er kjendt, og det er vel neppe blot her, man tager det paa denne Maade. Jeg har Bished for, at man i selve Zim-erima har taget det paa samme Maade indtil den seneste Tid. Her har man den vigtigste og væsentligste Del af Afgudsdyrkelsen i allerbedste Behold, nemlig Dyrkelsen af de afdøde Fædre. Den Afgudsdyrkelse, som her er udryddet, var kun nogle Afleggere, man godt kunde slippe af, om det forlangtes, og dog holde sig uskadt, da man

havde en hel Organisme tilbage. Hvad man har taget bort, var kun nogle Over-slødighedshorn, som man godt kunde tage bort, det gjorde intet væsentligt til Sagen, enten de var der eller ikke. Hvad man lod fare, var nogle Træpinder, som man engang imellem ydede det Offer at besmøre dem med Honning eller Fedt, et Offer, som kunde dreie sig om hele en Femtedel til det højeste fire Femtedel Penny. Og saa har man maattet lade nogle Skikke fare, hvorved man gjorde et Offer af en Høne, engang imellem af en Dyr, hvis det var en rig Mand, til store og vældige Stene, naturligvis paa udvalgte hellige Steder; men disse Offere bragte man paa den Maade, at man selv spiste op det Spijelige af Hønen eller Dyren og lod Ræbbet og Klørerne, Hornene og Kløverne udgjøre det egentlige Offer. De, som er aabenhjertige nok

til at meddele det, paastaa forresten, at disse Dfringer fortsættes mere eller mindre skjult. Troldmænd og Trolddomskunster har man jo fremdeles i Maaske. Det er nogle saadanne Smaa-ting, Madagasjerne har ladet fare af deres Afgudsdyrkelse; men hvad de har beholdt, er et vist Noget (man kalde det, hvad man vil), saa stort og mægtigt, at man kan sige, det i en meget væsentlig Grad beherstker deres hele Liv, et vist noget, hvortil Madagasjeren ofrer sig og alt Sit. Hvordan tilbringer Madagasjeren sit Liv? Jo, med at strabe sammen til Dfre til Fædrene! Hvortil gaar hans Rigdomme? Jo til Gravene, og det for at nyde de afdøde Fædres Baretægt og Velsignelse! Her foreligger en ren Paatalselse af de Døde om Beskjærmelse og Velsignelse med Rigdomme, Sønner og Dotre o. s. v. Og i deres Sagførjel, som de tage meget vidtløftigt, føre de ofte Ord i Munden som: "Ret maa være Ret; thi de Hengangne maa frygtes!" o. s. v. Madagasjeren stræber hele sit Liv med at bygge sine Fædres Grave og at holde Stovet af de Afdøde godt bevaret i Sikkelambaer.*) Medens Madagasjeren lever, bor han som oftest i saa daarlige Huise, at Vind og Veir gaar tvertigennem dem, og at de slet ikke kan være endog kun tilnærmelsesvis et nogenlunde Ly for Mennesker; men naar han er død, skal han ind i et kostbart Gravkammer, mangfoldige Gange saa kostbart som det Hus, han boede i, medens han levede. Og ligeledes med Bekkædningen. Medens Madagasjeren lever, gaar han i en yderst enkel Dragt, næsten nogen, ja ofte omtrent bogstavelig nogen, saa han maa fortæres af Kulden om Ratten, naar det er koldt, og ellers af Varne; men naar han er død, maa

*) Ordet „Lamba“ synes at betyde et Svøb eller en Stjorte. F. H. Neb.

han indsvøbes i Sikkelambaer, ikke blot i en, men i flere. Det skal ikke saa rige Folk til, for der skal et stort Flerstal til, indtil fire, ja for Landets Stores Vedkommende til Hundrede af Sikkelambaer. Disse maa staffles, om saa Alt, hvad der findes efter den Afdøde, skal afhændes for den Sags Skyld, og det for den Pris, man kan saa, og desuden er det den hele Slægts Sag at tilveiebringe disse Lambaer. Og det er ikke blot Husfædrene, som yde, men ogsaa Bornene. Det maa erindres, at Madagasjeren ofte er Gien- domsherre, fra han er meget liden. Har han Forældre, som eier Noget, saa vil de give ham, om ikke mere end en Kylling til at begynde sin Virksomhed med. — Kyllingen vokser, den bliver til mange; dens Afkom afsættes, saa man kan tillægge sig større Dyr, og tilslut kan Kyllingen have forvandlet sig til en Hjord Kvæg, ja til en Flok Slaver. Joana, Abraham Katsimirahos Søn, paa omtr. 3 Aar, har allerede en Flok Slaver og en endnu talrigere Kvæghjord. Har man ikke Forældre at saa Noget af, saa gjælder det ved egen Bestræbelse at lægge Grunden til en Formue paa ovenanførte Maade. At det ikke lykkes for Alle, er vel overflodigt at bemærke. Medens Madagasjeren er ung, har han mindre eller ingen Statter at betale, som jo rimeligt kan være, uden til Fædrene paa ovennævnte Maade; men dette er en Gudsdyrkelse, og kan vel Noget fritages for den?

Er den Afdøde adelig og har Statsthyldige, saa er det ogsaa deres Sag at skaffe disse Lambaer foruden Slægtens. Og her er en ukjendt Dffervillighed fra alle Sider. Her er ikke Spørgsmaal: Skal jeg, eller skal jeg ikke? Nei, her præsterer Enhver, hvad det paa nogen Maade er ham muligt at opdrive, og det viser sig, at god Villie kan udrette meget.

Om det skulde træffe, at man er uwillig, er man dog ikke paa nogen Maade saattungnem, som naar det gjælder at betale Skat o. s. v. — Jeg spurgte for Moro Sktbl. Safaria, en Unggut, som i Løbet af de sidste 5—6 Aar jævnlig har søgt Bestjæftigelse her for at ernære sig og mindre Sødstende, hvor meget der var gaaet for ham til den her omhandlede Sag i disse Aar, og han tænkte da over og kom efter, at han havde brugt 9½ Dollar. Og jeg ved ikke, for hvem der skulde gaa mindre, eller til hvem man kunde have mindre Fordringer.

Lad mig meddele, for at give en kort Fremstilling af deres Liv, at, naar til Ex. en Mand eller en Familie har samlet en Del Formue, saa maa den ofres til de Døde og deres Grave. Og dette sker paa følgende Maade. Formuen bestaar i Regelen af Kvæg og Slaver. Det er yderst saa, som har nogen videre Penge liggende. Og Kvæget slagtes da ned til Folk for at trække Stene frem fra det Sted, man kan finde dem, for at gjøre en Grav. Og Stenene trækkes ofte meget langt, da de maa være meget store. De ere ikke lidet drevne i at aflure Klippen meget store og prægtige Stenheller. Man brænder og fløver. Her er ikke Tale om at leie Folk til dette Arbeide eller at søge Løn derfor. Langt fra! Den hele Slægt og Nabostabet er mere end villigt. Det er Gudsdyrkelse at trække paa disse Stene! Men der maa imellem noget Kjød til, ellers magter man det ikke. Man trækker en Sten et Stykke, og saa maa et Stykke Kvæg til; saa trækker man Stenen atter et Stykke; men den standser igjen; den vil ikke gaa længer, før atter et Stykke Kvæg slagtes ned og deles ud. Og saaledes kan en Mand holde paa, til han har slagtet ned sin Kvæghjord, om den endog var noget stor.

Jo rigere han er, desto større og kostbarere maa Graven være; der maa naturligvis tages Hensyn til Formuen, og det maa ogsaa erindres, at det er en Gresssag at have en kostbar Grav. — Her er Exempel paa, hvad en Sten kan koste dem: For nogle Aar siden gif der den Ulykke over en Sten og dens Eier, at den blev brændt i Stykker af en Gressbrand. Gresset blev en Nat brændt paa en Bakke, hvor den laa. Dette alene vilde vistnok ikke have ødelagt den; men det var Branden af dens tykke Klædning af Lougværk, arbeidet af Gress, som ødelagde den. De trække nemlig Stenen paa den Maade, at de lægge et Par Stokke under den, og saa binde de om den saa mange Louge, som er nødvendigt for Stenens Længde og for den Folkemasse, som skal trække den. Den omtalte Sten kostede alene over 40 Dollars, der den laa; det er, dens Eier havde slagtet Kvæg for den Værdi, for den var kommen saa langt. Den var 16 Fod lang og en 12 Fod bred og dygtig tyk. Men den var da gaaet i mange Stykker. Den skulde være brugt til Loft i Gravkammeret, som de har dybt under Jorden. — Har nu en Mand faaet istand en saadan Grav, saa samler han Støvet af alle sine afdøde Fædre deri fra de Steder, hvor de før have været begravede. Man bærer ofte Eigene langt, fra Landets yderste Grændser til Mutanarivo. Men det er ikke gjort med blot at bære dem ind i Graven. Nei, der maa en hel Del nye Sikkelambær til for at støbe om dette Støb. Slaver og Kvæg maa nu sælges for at opdrive Penge dertil. Der holdes ved denne Anledning en storartet Fest, hoortil Slægt og Venner fra fjern og nær indfinder sig. Og man bærer ikke Eigene lige ind i Graven; men man bærer dem eller Støvet af dem, eller om der fast Jintet er igjen at bære, saa

stopper man ud en Figur, som man bærer om i deres Sted til de vigtigste Steder, hvor de Afdøde særdeles, medens de vare ilibe, med Musik, Sang og Dands; der kan være store Optog af festligklædte Mennesker, som drager omkring paa Bakkene paa denne Maade. Man slagter da Kvæg for at beværte de Forsamlede, vistnok til de afdøde Fædres Ære; man brænder nogle fede Dele af det slagtede Kvæg ovenpaa Graven, altsaa som et Offer. Og saa beder man de Afdøde om deres Varetægt og Velsigelse, om Sønner og Døtre og Rigdom o. s. v., og saa spiser man af det slagtede Kvæg, vistnok iagttagende flere Skikke, som jeg ikke har kunnet faa Greie paa, og saa drikker man Brændevin — en saadan Fest uden Brændevin er nok fast utenkkelig — og man har her at mærke sig, at de vistnok spiser og drikker, efter deres mere og mindre bevidste Forestilling, i Samsund med de afdøde Fædre, altsaa et virkelig Offermaaltid. Dette Maaltid bliver altid et Aftensmaaltid, da man aldrig bliver færdig før Aften — og man har vel heller ikke Lust til at blive færdig før Aften — og Størstedelen af de til Festen Forsamlede maa da overnatte paa Stedet, og Enden af Festen, det er Natten, er da ogsaa afgjort i Sandhed, det er, den tilbringes i den mest tøilesløse Utugt. Saadan er Festen, som holdes, naar en ny Grav er færdig; men man er ikke for bestandig færdig hermed. Naar nogle faa Aar er henrundne, saa de omtalte Silkelambaer kan være raadne, saa maa man, om der gives Mulighed, snu Eigene „mamadika“, som de kalder det, og det gaar til paa den Maade, at man atter kjøber bort en hel Del i Silkelambaer for at spøbe Eigene i igjen, og man tager Eigene ud af Gravene og bærer dem atter omkring paa Bakkene og til Bhyerne, og man holder atter en saa-

dan Fest som ovenfor omtalt. Og paa denne Maade kan man sige, at Madagaskernes hele Liv gaar hen. De skraber sammen Formue med megen Gjerrighed for at bringe den i Graven til at raadne der, men, som de mener, som en Nødvendighed for deres Fædre.

Man tager imidlertid meget feil, om man tror, at de tænke paa de Afdøde og paa Døden saaledes, at det kan virke Alvorstanter hos dem. Nei, det være langt fra! Djævelen har faaet istand Noget, som paa den grundigste Maade forblinder dem. Enhver Braad i Dødstankerne maa her blive borttagen. Døden maa jo i Grunden blive en saadan Leg, som de maa ønske sig; thi naar de ere døde, komme de jo til en Ære og Herlighed, som de aldrig faa, medens de leve; de blive da dyrkede som en Gud. Om Tante paa en evig Gjengjældelse er her ikke Tale, saa der skulde være nogen Frygt for, at man ikke skulde opnaa en saadan Herlighed. Enhver Tanke paa Døden som Syndens Sold er her paa det Grundigste udryddet. Der skulde vist megen Spidsfindighed til for at opfinde Noget, som kunde gjort det grundigere. Og naar man er saa forblindet, at ikke engang Døden, som Gud satte som Syndens Straf, har noget Grueligt ved sig, som kan vække en Alvorstanke, men betragtes som en Leg, ja, endog som en Herlighed og Ære, man maa ønske sig jo før jo heller, hvad skal saa virke Alvorstanter hos et saadant Menneske?

Nu, dette er en Gudsdyrkelse, som er virkelig kostbar, saa kostbar, at et Folk, som ofrede saa meget til Kirker og Skoler og til Underhold af en kirkelig Værestand, vilde gjøre det aldeles udmærket. Om Madagaskerne nogen Gang kommer til at ofre sig saaledes med sit hele Hjerte og Alt, hvad de have og kan opdrive, til Gud og hans Rige, saa vil de

vistnok ikke blot kunne holde en talrig Lærestand for sig selv, men ogsaa missionere med Kraft for Andre. Men naar skal dette ske? Men denne deres Gudsdyrkelse er dog efter deres Behag, netop svarende til deres Kjods Lyster, hvilket jo til Syvende og Sidst er et Særkjende for al selvolgt Gudsdyrkelse, enten den nu er den aabenbare Afgudsdyrkelse, eller den har Navn af Dyrkelse af den sande Gud. Underledes er det med Dyrkelsen af den sande Gud; den kan ikke være vort fordærvede Kjød behagelig, men tværtimod modbydelig, da den er dets Død. Det viser sig ogsaa her; medens man kan gjøre saa store Opofrelser for en Afgudsdyrkelse, som behager Kjødet, saa er man saa hange for at skulle komme til at ofre $\frac{1}{2}$ Penny for Guds og hans Riges Udbredelse, eller at man skulde komme til at røre sig saa langt som en Mand's Længde for dem, der forkynder dem Livets Vej, uden Betaling, at man ikke kan vide, enten man skal le eller græde derover. At en Missionær gjør en Gjerning i blandt dem og for dem, som de stylder ham Tak for, og hvortil de burde ofre, hvad der staar i deres Raadighed, for at staa ham bi, det er meget uforstaaeligt for dem. Skal Madagasserne „bede“, saa maa det da sagtens være Europæernes Sag at bygge Kirker og Skoler paa Den og holde dem Lærere. Og ikke det alene; men en Missionær, skulde han være noget Andet end en rig Tingest, hvoraf man dog maa have nogen Fortjeneste og en ren Gave i det Mindste engang imellem? Skal man taale ham blandt sig, saa kan man da ikke fordre mindre; — jeg lader imidlertid mine Forværing

blive altid færre og færre, da jeg synes at have gjort den Erfaring, at jo mere man giver dem, desto mere utaknemmelige blive de; men de lade mig da ogsaa føle, at jeg er en meget gjerrig Knark. Jeg skal i Parenthes lade det staa som et Spørgsmaal, om ikke de „pengefæle Englændere“ har ødelagt Folket i den her omhandlede Henseende. — Til Herrens Pris kan det indrømmes, at en bedre Erkjendelse af Missionærernes Gjerning blandt dem saa smaat er begyndt at arbeide sig frem; men den møder mange Hindringer, og det er langt frem til, at den bliver almindelig.

Men ifølge, hvad ovenfor er meddelt, er det altsaa neppe Fattigdommen, som er den eneste og mest afgjørende Grund til, at de madagasiske Kristne fast ikke giver en Hvid til at fremme Guds Rige blandt dem. Nei, Sandheden tro maa man erkjende, at Grunden væsentlig er en hel anden, den nemlig, at de ere Hedningekristne, eller mere forstaaeligt, hedensksindede og gjerrige Kristne, som ikke giver Noget til Gud og hans Rige, fordi de ikke kan og især ikke vil. Man maa erkjende, at de for en stor Del ikke kan, saalænge de skal være med at ofre saa klæffeligt til de afdøde Fædre. Og det falder svært at naa op til at ville yde Noget til Gud og hans Rige for et saa gjennemgjerrigt Folk — man erindre, at de Kristnes Gud er en Gud, som ikke behager Kjød og Blod. — Og saalænge der faktisk er en saadan Villighed til at ofre til de afdøde Fædre, men en saadan Uvillighed til at ofre til Gud og hans Rige, kan man ikke saa skjult for sig og Andre, at de ere hedensksindede Kristne.

Gaader og Opgaver.

No. XCI.:

Det Første er et lidet Ord;
 Om fler det bruges allevegne,
 Dog er der Enkelte paa Jord,
 Som kun sig selv dermed betegne.
 Det Andet var et Tilflugtssted
 For Ridderen i gamle Dage,
 Hvor ei saa let han lod sig tage,
 Om Fienden end var nok saa vred.
 Hvis du det Hele vil oplede,
 Da maa du ned paa Fjllands Hede.
 Men har du mere dertil Lyft,
 Du søge kan paa Finlands Kyst.

No. XCII.:

Eskulte Landstaber (—Anagrammer; Landstaberne findes ved Omsætning af Bogstaverne i efterfølgende Opgaver).

a) O ja bliv! b) Brug Melken! c) Af, I Arme! d) Nei tal I!
 e) Af, se Myrter!

No. XCIII.:

Anagram paa en bekjendt engelsk Dames Navn: „Flit on, cheering angel.”

Opløsning paa Gaaderne i No. 20.

No. LXXXIX.: Lampe.

No. XC.: Numa Pompilius.

Kettekse til No. 20.: Side 626, 1ste Spalte, 2den Linie nebenfra staar: Billel, læs: Bibel.

 Abbonter, som staa til Rest med Kontigent anmodes om at indfende samme uden Ophold. Saa snart Betaling indløber, skal Kvittering blive sendt; hvis den ikke kommer inden 2 Uger efter Affendelsen af Pengene [eller for Pacific-Staternes Bedkommende inden 4 Uger], saa skriv igjen og meld det. Send Pengene paa en betryggende Maade, saa de ikke blive borte undervejs.

Adresse: R. Thronsen, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Indhold: Pater Klemens. — Gustav Bajas Historie. — Fra Mabagaskar. — Gaader og Opgaver.

E. MATHER,
JUSTICE OF THE PEACE,

COLLECTING AGENT.

Office in City Hall - - - - DECORAH, IOWA.

M. N. JOHNSON & BROTHER,
ATTORNEYS AT LAW,

M. N. Johnson,
NOTARY PUBLIC. }

DECORAH, IOWA.

DECORAH, IOWA.

anbefales Landsmænd og andre Rejsende af Gieren

D. I. Hamre.

En Leiestald med gode Heste og Rjoretstier er forbunden med Hotellet.

OLSON & THOMPSON,

DEALERS IN

DRYGOODS, NOTIONS, CLOTHING,

HATS, CAPS, BOOTS, SHOES and GROCERIES.

WATER STREET - - - DECORAH, IOWA.

A. Gullikson & Bro.,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffeovne samt Kobber- og Blikvarer, Gaardsredstaber og Verktoij, Bygningsmaterialier, saasom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.

Kobber- og Blikvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,

Hatte og Huer, Støvler og Sko etc. etc.

Endviden af Water Str. = = = Decorah, Iowa.

I. H. MONTGOMERY & CO.

Apothekere og Boghandlere,

DECORAH, IOWA.

Mediciner tilberedes omhyggeligt efter Lægers Recepter. En duelig og forsigtig norsk Expeditør er altid tilstede.

O. A. FOSS,

handler med

Færdiggjorte Støvler og Sko.

Tillige gjøres alt Slags Skotøi efter Bestilling af de bedste Materialier og Reparation udføres godt og billigt. Til Skomagere og dem, som ønsker at gjøre sit eget Skotøi, har jeg altid et stort Oplag af Læder og Skind, Værktøi og Alt, som tilhører Stomagerprofessjonen. Skriftlige Ordres modtages og expederes prompte til laveste Priser.

D. A. Foss,

Decorah, Iowa.

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

11te Bind (1876 I.) og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

12te Bind (1876, II.) indeholdende de interessante Fortællinger „Plejedatteren“ og „De to Blinde“, samt meget andet interessant Læsestof tilsendes portofrit for 60 Cents.

13de Bind (1877, I) indeholdende de fortrinlige Fortællinger „Alpefjæren“, „Mod Himlen“ (Forfatterindens Ungdomshistorie), „Dnkelen fra Amerika“, „En Gut fra Londons Gader“, saavelsom flere mindre Fortællinger; den interessante historiske Skildring „Karl den Tolvte i Norge“; henimod 30 andre større og mindre Artikler, adskillige Digte, 15 Gaader og 116 Blandinger tilsendes portofrit for 80 Cents.

14de Bind (1877, II) indeholdende sidste Afdeling af Fortællingen „Mod Himlen“ (Forfatterindens Husliv), Fortællingerne „Njessjæren“, „Alene“, „En Juleaften paa Gaaraas“ samt meget andet fortrinligt Læsestof tilsendes portofrit for 80 Cents, begge disse Bind for \$1.50.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skildring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“, „Jacob Flints Reise“, „Artemedes“, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip Ashton“, „Elizabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Reise paa Kongofloden“, „Skoftjernen“ (Missionær Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00; alle 5 Bind (12—16) portofrit for \$3.50.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør 384 store Oktavsider, Titelblad og Indholdsregister indbefattet.

Adresse: A. Thronhjelm,

Dr. 14, Decorah, Iowa.

Den nye norske Barberstue er i Basementet i Adams nye Blod, Hjernet af Water og Winnebago Streets, Decorah, Iowa.

M. D. Solberg.

Iver Larsen

følger udelukkende for Kontant og handler med

DRYGOODS, NOTIONS,

Færdiggjorte Klæder,

Hatte, Huer, Stovler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.

Decorah - - Iowa.

For 10 Cents

sendes portofrit et Hefte, indeholdende
„To ældgamle Sange fornyede“,
nemlig *Tolvtalvisen* og *Den gyldne Avc.* 8 for 50 Cts., 20 for \$1.00,
100 for \$3.50. Adresse: R. Thronsen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

380 Oktavsider

med udvalgt Læsning for 60 Cents,

nemlig 12te Bind (1876 II.) af „For Hjemmet“, indeholdende Fortællingerne
„Bleedatteren“ og „De Blinde“, „Erindringer fra en Islandsfærd“, „Laura
Bridgeman“, „Magdalena Schubert“, „Maria Schandorf“ og meget andet ud-
valgt Læsestof. Sendes portofrit for 60 Cents. Benyt denne Leilighed!

Adresse: R. Thronsen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Skovstjernen

(Missionær Fjeldstedts Ungdomshistorie) tilligemed
meget andet interessant Læsestof (4 Hefter af „For
Hjemmet“) sendes portofrit for 25 Cents.

To Søstre, en Fortælling fra en norsk Fjeldbygd (4 Hefter af „For
Hjemmet“) portofrit for 25 Cts.; begge for 40 Cts.

Adresse: R. Thronsen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Højskole for Gutter og Piger,

Northfield = = = = = Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er
\$30.00 for Skoleaaret (10 Maaned) og for en Termin i Forhold. Kost billig.
Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

E. P. Johnson,

ATTORNEY AT LAW,

Adams Block.

DECORAH, IOWA.

Den norske Synodes Forlagshandel,

Decorah : : : Iowa,

handler med norske, engelske og tydske Bøger, Traktater og Smaaskrifter, billedse Billedeer og Karter samt Skrivematerialier o. s. v.

Katalog kan erholdes portofrit tilsendt paa Forlangende. Enkelte Bøger sendes portofrit hvorsomhelst i de Forenede Stater og Canada, naar den i Katalogen nævnte Pris vedlægges Ordren, og Adressen tydelig opgives.— I Partier tilstaaes almindelig Rabat.

Se omstaaende Bogfortegnelse.

J. N. Lee, Decorah, Iowa.

W. L. EASTON,

Gier af det vel bekjendte

OPERA HOUSE CLOTHING STORE,

har netop modtaget et meget stort og omhyggelig udvalgt Lager af færdig-gjorte Klæder, Hatte, Suer, Støvler, Sko og alle Slags Herre- og Kvindes- Gjenstande, som sælges til Tidens billigste Priser.

Klæder efter Bestilling forfærdiges prompte. Norske Bræstefjoler gjøres efter Ordre.

Opera House Clothing Store,
Decorah, Iowa.

P. E. HAUGEN,

Gier af

Decorah Marble Works.

Water St. . . . DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allamakee Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at expedere alle Ordres med kort Varfel. Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Inscription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Hr. Harvey Miller og Fritz Rosenheimer.

P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføiet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar han udvælger, tilligemed Ordre og Inscription samt nærmeste Fragt-Office.

P. E. Haugen.